T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

ABDU'L-VEHHÂB EL-MESÎRÎ'NİN DİL PROJESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MASOUD HAMED ALY ABDRABOU

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ MONEER GOMAA AHMED MOHAMED

KASTAMONU 2019

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
ARAP DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDU'L-VEHHÂB EL-MESÎRÎ'NİN DİL PROJESİ

Masoud Hamed Aly ABDRABOU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Moneer Gomaa Ahmed Mohamed
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi İhab Said İbrahim İbrahim
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mohamed Abdulkerim Yaseen

KASTAMONU - 2019

TEZ ONAYI

Masoud Hamed Aly ABDRABOU tarafından hazırlanan **"Abdu'l-Vehhâb el-Mesirî'de Dilsel Nazariyat"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **TEMEL İSLAM BİLİMLERİ Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**Dr. Öğr.Üyesi** Moneer MOHAMED KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr.Üyesi** İhab Saıd İbrahim İBRAHİM KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr.Üyesi** **Mohamed Abdulkerim YASEEN** Ardahan Onivershesi

...18./...10./...2019

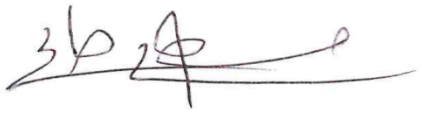
Enstitü Müdürü **PROF. DR. CEVDET YAKUPOĞLU**

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

MASOUD HAMED ALY ABDRABOU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ABDU'L-VEHHÂB EL-MESÎRÎ'NİN DİL PROJESİ

Masoud Hamed Aly ABDRABOU
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Dil, Mısırlı ansiklopedik düşünür Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin (8 Ekim 1938-3 Temmuz 2008) projesinde merkez eksen idi. el-Mesîrî, kişisel kavramsal aygıtını basarken ve yazım yöntemini uyguladığı bilişsel sisteminde dil ve mecazın anlamlarına ikisi arasındaki inanç ve dünya görüşü ilişkisine dayanan özel bir tasavvur sunarak dilden faydalanmıştır.
Bu çalışma dilsel ve açıklayıcı çalışmalara dayanıyor, onlardan hareket ediyor ve işin sonunda onlara katılıyor olsa bile tamamen dilsel ya da tamamen açıklayıcı bir çalışma değildir. Bu çalışma dilin insanın Evren hakkındaki görüşü ve Hâlık-Mahlûk/Yaratıcı-Yaratılan ilişkisi hakkındaki tasavvuru arasındaki ilişkisini işlemektedir. Öyle görünüyor ki 20.yy'ın ikinci yarısından beri Nakd, Edebiyat ve dil alanlarında zuhur eden kavramların tabiatı ve birçok İnsanî ilim alanları arasında doğan bilişsel karışıklık el-Mesîrî' yi bu alanlar arasında fark bulunmasına rağmen Psikoloji, Dil ve Din ilimlerinden yararlanmaya itmiştir. Bu alanlar arasındaki farkın belirtilmesi gerekir ki "Dil felsefesi" dil hakkında felsefi bir konuşmadır.

Anahtar Kelimeleri: Proje, Abdu'l-Vehhâb El-Mesîrî

2019, 47 Sayfa

ABSTRACT

MSC. Thesis

The linguistic project of Abdelwahab Elmessiri

Masoud Hamed Aly ABDRABOU
Kastamonu University
Institute of Social Sciences
Department of İslamic Studies

The language has a central role in the project of Abdelwahab Mohammed Ahmed Elmessiri, the Islamic encyclopedic Egyptian thinker (October 1983 – July 2008). His linguistic project is setting a foundation to humanitarian modernity from an Islamic point of view. He used the language to shape his own paradigm and terminologies in order to apply his methodology on culture, thought, and critique; while giving a unique conceptualization for the language and metaphor depends on their relationship with the religious creed, understanding the universe, and ideology.

This study is an attempt to meet the research needs for the procedural tools used by the founder of the project, in addition to testing these tools in the linguistics and similar fields. This study concluded that Elmessiri has a unique conception for the language and metaphor, clear terminologies, and unambiguous writings. Moreover, he presents his idea in comparative frame that makes harmony with the contemporary linguistic speech. And I specified the features of his linguistic project.

Keywords: Project, Abdulwahad Elmessiri

2019, Pages: 47

ÖNSÖZ

Dil hakikat ile insan arasında bir aracı ve âlem ile varlıklar hakkında bilginin kaynağıdır. Dilin anlaşılmasındaki her ilerleme insanın ve eşyanın tabiatının anlaşılmasında daha iyi bir anlayışa yol açar. Onun kötü kullanımı aynı zamanda insanlar arasında kötü bir iletişim kurulmasına ve onların melekût algılarında yanlışlığa sebep oluyor.

Dil, Mısırlı ansiklopedik düşünür Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin (8 Ekim 1938-3 Temmuz 2008) projesinde merkez eksen idi. el-Mesîrî, kişisel kavramsal aygıtını basarken ve yazım yöntemini uyguladığı bilişsel sisteminde dil ve mecazın anlamlarına ikisi arasındaki inanç ve dünya görüşü ilişkisine dayanan özel bir tasavvur sunarak dilden faydalanmıştır.

Bu çalışma dilsel ve açıklayıcı çalışmalara dayanıyor, onlardan hareket ediyor ve işin sonunda onlara katılıyor olsa bile tamamen dilsel ya da tamamen açıklayıcı bir çalışma değildir. Bu çalışma dilin insanın Evren hakkındaki görüşü ve Hâlık-Mahlûk/Yaratıcı-Yaratılan ilişkisi hakkındaki tasavvuru arasındaki ilişkisini işlemektedir. Öyle görünüyor ki 20.yy'ın ikinci yarısından beri Nakd, Edebiyat ve dil alanlarında zuhur eden kavramların tabiatı ve birçok İnsanî ilim alanları arasında doğan bilişsel karışıklık el-Mesîrî' yi bu alanlar arasında fark bulunmasına rağmen Psikoloji, Dil ve Din ilimlerinden yararlanmaya itmiştir. Bu alanlar arasındaki farkın belirtilmesi gerekir ki "Dil felsefesi" dil hakkında felsefi bir konuşmadır. "Dilbilim" ise fonetik, morfolojik, gramer ve semantik açılarından dili bir bütün olarak incelemektedir. "Dilsel Felsefe" ise dilsel bir analizdir ve metafiziksel ve ahlakî problemleri açıklamak için bir yöntem olarak kullanılır. Dilci filozof geleneksel felsefi problemleri açıklayabileceğine ve dil kalıpları/kuralları ile problemlere yeniden baktığında onlara çözüm getirebileceğine inanır. el-Mesîrî' nin ansiklopedik kişiliği onu amacından korkmadan bu üç alanın hepsinden yararlanmaya sevk etmiş gibi görünüyor. Dilsel projesinin detaylarına girmeden önce el-Mesîrî' yi tanıtmaya değeceğini düşünüyoruz.

Bu Çalışmamın tamamlamasında, beni lutuflarından esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Moneer Gomaa Ahmed Mohamed'e ve aziz arkadaşım Mahmoud Ansari'ye şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **IV**
ABSTRACT ..... **V**
The linguistic project of Abdelwahab Elmessiri ..... **V**
GİRİŞ **1**
1.1. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî 2
1.2. Eserleri 2
1.3. Daha Önceki Çalışmalar 3
1.4. Çalışmanın Zorluğu 4
1.5. Araştırma Planı 1
BİRİNCİ BÖLÜM **2**
1.1. Araştırmanın Ana Problemi ve Soruları 2
1.2. Araştırmanın Sınırları 2
1.3. Araştırmanın Hedefleri 2
1.4. Konuyu Seçme Nedenim 2
1.5. Takip Edilen Yöntem 3
1.6. Çalışmanın Önemi 3
1.7. Anahtar Kelimeler 3
İKİNCİ BÖLÜM **4**
2.1. Gösteren ve Gösterilen 4
2.2. El-Mesîrî Ve Ferdinand de Saussure Arasında 6
2.3. Rastgelelik: El-Mesîrî ile Ferdinand de Saussure Arasında 7
2.4. El-Mesîrî' nin Ferdinand De Saussure Nazarındaki İşareti Eleştirisi 9
2.5. Anlamsal Mesafe Kavramı 10
2.6. Aşkın Anlam 10
2.7. Anlamsal Olarak Hulûl Görüşü: 11
2.8. Gösteren, Gösterilen ve Yapısalcılık 13
2.9. Onun Düşüncesinde Anlam ve Yapısökümcülük (Deconstruction) 14
2.10. Mecazi Dil 15
2.11. Literal / Harfî Dil: 16
2.12. Örnekler ve Uygulamalar 17
2.13. Çıkarımlar: 18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **19**
3.1. GERÇEK VE MECAZ ANLAM 19

3.2. El-Mesîrî' de Mecazi Görüntüler 19
3.3. Görüntünün İçinde Gizli Halde Bulunan Algısal Model 20
3.4. Mecazi Anlamın Algısal Boyutu 23
3.5. Algısal Görüntünün Anlamsal Seviyeleri 24
3.6. Modelin Araştırılması 26
3.7. Algısal Görüntünün Seviyeleri 27
3.8. Çıkarımlar 27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 29
4.1. Projenin Dayanak Noktaları 29
4.2. Dilsel Projenin Özellikleri ve Odak Noktaları 29
4.3. Tarafgirliğin Algılanması ve Mesafenin Ortaya Çıkarılması 31
4.4. Sözlüksel Mirasımızın Yeniden Keşfedilmesi 32
4.5. Anlamsal Üretim 33
4.6. Metin Sorgulaması 36
4.7. Tevhid Mesafesi 37
4.8. İnsani Olguların Bileşiklikliği 39
4.9. Çıkarımlar 40
5. SONUÇ 41
KAYNAKLAR 43
ÖZGEÇMİŞ 47

GİRİŞ

Hz. Âdem (a.s)' e isimleri ve beyanı öğreten ve O'na kelamı ve dili bahşeden Allah'a hamd olsun. Dil bu güne kadar anlatma ve açıklama yapabilen bir varlık olması sebebiyle felsefenin, mantık ehlinin, psikoloji alanındaki bilim adamlarının, dillerin ve dinin uğraşı olmuştur. Dil sanki varlığın mevcudiyeti için bir şart gibidir. Herhangi bir konunun dil olmadan ele alınması mümkün müdür? Dil hakikat ile insan arasında bir aracı ve âlem ile varlıklar hakkında bilginin kaynağıdır. Dilin anlaşılmasındaki her ilerleme insanın ve eşyanın tabiatının anlaşılmasında daha iyi bir anlayışa yol açar. Onun kötü kullanımı aynı zamanda insanlar arasında kötü bir iletişim kurulmasına ve onların melekût algılarında yanlışlığa sebep oluyor.
Dil, Mısırlı ansiklopedik düşünür Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin (8 Ekim 1938-3 Temmuz 2008) projesinde merkez eksen idi. el-Mesîrî, kişisel kavramsal aygıtını basarken ve yazım yöntemini uyguladığı bilişsel sisteminde dil ve mecazın anlamlarına ikisi arasındaki inanç ve dünya görüşü ilişkisine dayanan özel bir tasavvur sunarak dilden faydalanmıştır.

Bu çalışma dilsel ve açıklayıcı çalışmalara dayanıyor, onlardan hareket ediyor ve işin sonunda onlara katılıyor olsa bile tamamen dilsel ya da tamamen açıklayıcı bir çalışma değildir. Bu çalışma dilin insanın Evren hakkındaki görüşü ve Hâlık-Mahlûk/Yaratıcı-Yaratılan ilişkisi hakkındaki tasavvuru arasındaki ilişkisini işlemektedir. Öyle görünüyor ki 20.yy'ın ikinci yarısından beri Nakd, Edebiyat ve dil alanlarında zuhur eden kavramların tabiatı ve birçok İnsanî ilim alanları arasında doğan bilişsel karışıklık el-Mesîrî' yi bu alanlar arasında fark bulunmasına rağmen Psikoloji, Dil ve Din ilimlerinden yararlanmaya itmiştir. Bu alanlar arasındaki farkın belirtilmesi gerekir ki "Dil felsefesi" dil hakkında felsefi bir konuşmadır.[1] "Dilbilim" ise fonetik, morfolojik, gramer ve semantik açılarından dili bir bütün olarak incelemektedir.[2] "Dilsel Felsefe" ise dilsel bir analizdir ve metafiziksel ve ahlakî problemleri açıklamak için bir yöntem olarak kullanılır.[3] Dilci filozof geleneksel felsefi problemleri açıklayabileceğine ve dil kalıpları/kuralları ile problemlere yeniden baktığında onlara çözüm getirebileceğine

[1] Salâh İsmâîl, Felsefetü'l-Luga, ed-Dâru'l-Mısriyye el-Lübnâniyye, 2017,1.Basım,syf 22.
[2] A.g.e syf 22
[3] A.g.e syf 23.

inanır. el-Mesîrî' nin ansiklopedik kişiliği onu amacından korkmadan bu üç alanın hepsinden yararlanmaya sevk etmiş gibi görünüyor.

Dilsel projesinin detaylarına girmeden önce el-Mesîrî' yi tanıtmaya değeceğini düşünüyoruz.

1.1. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî

Abdu'l-Vehhâb Muhammed Ahmed el-Mesîrî (1938-2008) Mısır Cumhuriyeti'ne bağlı Buhayre valiliğinde bulunan Demenhur'da doğmuştur.[4] Eğitimini burada almış daha sonra 1955 yılında İskenderiye Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili bölümüne katılmıştır ve sonrasında oraya okutman/öğretim görevlisi olarak atanmıştır. 1963 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiş 1964 yılında Kolombiya Üniversitesi'nde " Romantik İngiliz Şiirinin Arapça' ya Tercüme Edilmesinin Önemi" başlıklı tezi ile yüksek lisans derecesi elde etmiştir. 1969 yılında Rutgers Üniversitesi'nde " William Wordsworth ve Walt Whitman'ın Nakdî Çalışmaları… Tarihsel Vicdan'da ve Tarihe Karşı Vicdan'da bir Çalışma" başlıklı tezi ile doktora derecesine ulaşmıştır. Aynü Şems Üniversitesi'nde ve birçok Arap ve İslam üniversitelerinde ders vermiştir. Malezya, İran, ABD, İngiltere ve Fransa'da yayınlanan birçok senelik dergide editör danışmanlığı yapmıştır.

1.2. Eserleri

Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin yazıları iki ana konuya ayrılmıştır:

1) Özellikle de Batı Siyonizm düşüncesi olmak üzere Batı Medeniyeti çalışmaları ve onun ideolojik tezahürlerini ve bilişsel esaslarını ortaya çıkarmaya yönelik yazılardır. 1972 yılından beri "Tarihin Sonu: Siyonizm Düşünce Yapısının Çalışmasına Giriş" adlı kitabının yazımıyla bu konuyu işlemeye başladı. Batı, Laiklik ve Modernite olgularını analiz etmeye devam etti ve "Yahudiler, Yahudilik ve Siyonizm" adlı tam ve özlü

[4] - Bkz: Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, Rıhletî el-Fikriyye fî'L-Büzûri ve's-Simâr – Sîre Ğayr-i Zâtiyye Ğayr-i Mevdûiyye, el-Hey'etü'l-Âmme li-Kusûri's-Sekâfeti, 2000, Dımne Silsileti İsdârât Hâssa, Bkz: www.elmessiri.com

ansiklopedisi yanında 1972 ve 2006 yılları arasında neşredilen otuzdan fazla eser telif etti. Bu alanda yazılmış elliden fazla kitabı vardır.

2) 2) el-Mesîrî 'nin ikinci yazım alanı ise Kültür, Tercüme, Edebiyat, Dil ve Nakd alanlarında yazdıklarıdır. Ki bu alandan bilişsel projesini şekillendirmiştir, dilsel projesi de ona dâhildir. Sonra 1979 yılında basılan " İngiliz Romantik Şiirinden Seçmeler" , "فلسطينية كانت ولم تزل"، / "Filistinli idi ve Hala Öyle" ve son kitabı olan " Şiir Çalışmaları: Dikkatli Eleştirel Okuma" adli kitaplarının yazım yolculuğuna başlamıştır. Çocuklar için büyük bir çoğunluğu Darü'ş-Şürûk'ta Kahire'de 1993 ve 2997 yılları arasında neşredilen dokuz hikâye kitabı ve çocuklar için şiir divanı telif etmiştir. Birçok ulusal ve uluslararası ödül kazanmıştır.

1.3. Daha Önceki Çalışmalar

El-Mesîrî' nin çalışmalarının merkezi dilsel olmasına rağmen araştırmacıların çoğu ansiklopedisini ve onun Batı ve Siyonizm ile ilişkisini ve bu ikisiyle ilgili argümanlarını incelemeye yönelmişlerdir. Bizim bildiğimiz kadarıyla el-Mesîrî' nin dilsel projesine yönelen çalışmaların sayısı neredeyse bir elin parmaklarını geçmez. Aşağıdaki çalışmalar bunlardandır:

1) Cezayir Relizane Vilayeti'nde Ahmed Zabana Merkez Üniversitesi'nde Dr. Osmânî Ammâr' ın yaptığı " Bilişsel/Algısal Mecazlar/Metaforlar ve Konuşmaların Analizindeki Yeri ve Eleştirisi Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin Projesinde Bir Okuma" adlı çalışmadır. Çalışma el-Mesîrî' nin bu konuşmalardaki analiz yöntemini açıklamaya ve betimleyici ve icraî metod ile yetinmesini ortaya koyarak eleştirmeye yoğunlaşmıştır. Çalışma gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkilere değinmemiş ve mecazın görevlerini ortaya koymada Tevhîdî araka planın rolüne işarette bulunmamıştır.

2) Dr. Hilal Muhammed el-Cihâd'in Evrâk Felsefiyye dergisi kapsamında yapmış olduğu ve derginin 2008 yılı on dokuzuncu sayısında yayımlanan "Özgür Bakış: Gösteren ve Gösterilen Arası İlişki ve Batı Bilişsel Modelinin Vahşeti. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin Dilsel Projesi Hakkında Bir Çalışma " adlı çalışmadır. Çalışma gösteren ve gösteren arasındaki ilişkiyi ayrılma ve birleşmeleri açısından derinlemesine

incelemektedir. Batı perspektifinin ona meylini açıklamakta ayrıntılı bir çalışmadır. Ancak araştırmacı gösteren ve gösterilen meselesini kendi görüşünü destekleyecek örnek ve uygulamalara ulaşmayı istediği için dilsel olmaktan ziyade felsefî bir çerçevede işlemiştir.

3) Dr. Rahmet Bushabe tarafından el-İşâ' dergisinin Kasım 2015 ayında çıkan yedinci sayısında yer alan "El-Mesîrî' de Makale Eleştirisinden Bilişsel Biçimlerin Zıtlığına Gösteren ve Gösterilen" adlı çalışmadır. Bu çalışma el-Mesîrî' nin Batı Örneğini gösteren ve gösterilen arasındaki temel ilişkileri dağıtması üzerinden eleştirisini takip etmekle ve aşkın anlamın buradaki rolünü okumakla yetinir. Araştırmacı dilsel projenin özelliklerini iyice araştırmaya ve uygulayıcı araçlarını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Ancak çalışma lengüistik görüşten ziyade dilin düşünce ve referans noktaları (kültürel alt yapılar) ile olan ilişkisine daha çok önem vermiştir.

4) Prof. Dr. İ'sâm Behî' ye ait olan ve Mısır'daki Dâru'ş-Şürûk tarafından yayımlanan Âlim el-Mesîrî kitabı çerçevesinde yer alan "Tevhid ve Vahdet-i Vücud Arasında Dil ve Mecaz" adlı çalışmadır. Bu çalışma projenin hatları ve sınırları üzerinde durmadan Dil ve Mecaz adlı kitabı edebî ve eleştirel bir üslupla açıklayan betimsel bir çalışmadır.

1.4. Çalışmanın Zorluğu

Çalışmanın zorluğu ile Dr. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî gibi büyük bir düşünürü çalışmayı kastediyoruz. Müellif eserleri birçok alanda vermiştir ve bu durum araştırmacının dilsel projesinin verilerini toplamadaki işini telif ettiği eserlerin çokluğuna, bunları ortaya çıkarmanın derinliğine ve takipçilerinin nadirliğine bakıldığında oldukça yorucu bir hale getirmektedir.

1.5. Araştırma Planı

Çalışma şunları kapsamaktadır:

-Önsöz: el-Mesîrî'nin ve muazzam ilmî çabalarının tanıtılması

- Giriş: el-Mesîrî'nin metodolojik olarak yaptığı çalışmalarını zikrederek araştırmanın ana probleminin sunulması

-Birinci Bölüm: Gösteren ve Gösterilen kavramlarının el-Mesîrî' nin aralarındaki farkı beyan edip kavramların esas anlamlarını belirleyip anlamsal mesafe hakkındaki kişisel görüşü ile Ferdinand de Saussure nazarındaki simge arasında karşılaştırma yapıp teori haline getirdiği şekliyle açıklanmasını içerir. Gösteren ve Gösterilen' in yapısalcılık ve Hulûlcü görüş ile olan ilişkisi belirlenmiştir. İttihad ve hulûl gibi dini konulara girmekten kaçınılmış ancak aşkın anlam, anlamsal mesafe ve dilin tevhid, hulul ve ittihad inançları ile arasındaki ilişki konuları üzerine değinilmiştir.

-İkinci Bölüm: Bu bölümü el-Mesîrî' nin düşüncesinin odağı sayılması sebebiyle gerçek anlam, mecaz anlam ve bilişsel mecazi görüntü konularına tahsis edildi Söylemleri analiz etmede kullandığı yönteme işarette bulunuldu. el-Mesîrî' nin zikrettiği örnek ve uygulamaları kolaylaştırarak tanımları ve bu tanımların dünya görüşü ile olan ilişkisi tartışıldı.

-Üçüncü Bölüm: Bu bölüm dilsel projenin özellikleri ve anlamsal mesafede belirlenen dayanak noktaları, anlamsal türetim, metin sorgulama, tarafgirliğin idrak edilmesi, insanî olanın zaferi ve Tevhid sistemi konuları çevresinde işlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Ana Problemi ve Soruları

Dilsel projeler, genel olarak kendilerine başvurulduğunda daha yüksek bir yorumlama kapasitesine imkân veren fikri görüşlere ve daha geniş felsefi kurallara dayanır. Bu çalışma Dr. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî' nin birçoklarının dil projesi olarak vasfettiği tekniğinde dayandığı bu metodoloji ve sözleri tartışmaya çalışmaktadır. Araştırmanın odaklandığı merkezi/esas problem aşağıdaki sorular ile formüle edilebilir:

- Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî dil ve itikad arasındaki ilişki hakkında ne düşünmektedir?
- Mecazi anlamların görevi nedir ve onlar ile âlemin anlaşılması arasında nasıl bir ilişkisi vardır?
- el-Mesîrî mecazi anlamların görevleri hakkında ne düşünmektedir?
- İcraî araçlar nelerdir ve dilsel projesinin uyumunda yorumlayıcı gücünün süresi nedir?
- Dilsel projesinin özellikleri ve dayanak noktaları nelerdir?

1.2. Araştırmanın Sınırları

Bu çalışma dilsel projesinin boyutlarını göstermek amacıyla el-Mesîrî' nin " Tevhid ve Vahdet-i Vücud Nazariyesi Arasında Dil ve Mecaz" adlı kitabına ve tüm eserleri hakkında yazılmış diğer araştırmalara dayanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Hedefleri

- Bu çalışma projenin sahibinin ürettiği teknik mekanizmalar ve icraî araçlar konusunda ilmi araştırma yapılma ve bahse konu mekanizma ve araçların tanıtılıp Lengüistik alanında ve teoriler kapsamında test edilmesi ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır.
- Çalışma aynı zamanda projenin özelliklerini tanıtmayı ve tezahürlerinin imkânını ve onları tanıtmayı hedeflemektedir.

1.4. Konuyu Seçme Nedenim

- El-Mesîrî' nin tevhide dayanan tasavvurundan doğan sistemin özgünlüğüne olan kişisel tutkuma ilaveten tasavvurlar ile dil arasındaki ilişkileri gözlemleyen bir konunun yeniliği konuyu seçme nedenimdir.

1.5. Takip Edilen Yöntem

- Çalışmanın konusuyla ilgili nisbî doğru bir tasavvura ulaşmak için tanımlayıcı metot kullanıldı.
- Bilgilerin ortaya çıkarılması için ise parçalama ve birleştirme eylemlerine dayanan için analitik yöntem kullanıldı.

1.6. Çalışmanın Önemi

- El-Mesîrî' nin Lengüistik/Dilbilim alanında neler başardığına derinden bakmak için ilmi bir çalışmaya ihtiyaç vardır.
- Araştırmanın önemi Hilal el-Cihâd' ın el-Mesîrî hakkında söylediği gibi onun kazmak ve keşfetmek konusundaki eşsiz yeteneğini ortaya çıkarıyor olmasından gelmektedir.[5] Ki el-Mesîrî Batı'nın Modern Dil okullarının köşklerinin altını kazımış ve onların temel taşlarının esaslarını ortaya çıkarmıştır. Kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısıyla başlangıç noktasını, rotayı, yönü ve varış yerini bir odakta toplamıştır. Daha sonra onları ilkeleri ve başlangıç noktalarını sorgulama yoluyla eleştiri ve analize tabi tuttu ve onları yeniden inşa etti.

1.7. Anahtar Kelimeler

- Dilsel Proje – Gösteren ve Gösterilen – Mecazi Anlam – Aşkın Anlam

---

[5] Hilâl Muhammed El-Cihâd , Dirâsetü Ayni'l-Hur : el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl ve Vahşiyyetü'l-Nemûzeci'l-Ma'rîfî Ğarbî " Dirâsetün fî'l-Meşrû'l-Lugavî li'Abdi'l-Vehhâb el-Mesîrî, Kitâbu'l-Ulemâ Mükerremûn, Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî fî Uyûni Asdikâihi, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Nisan 2007, syf 620.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Gösteren ve Gösterilen

الدّلالة kelimesi (ل ل د) kökünden türetilmiş الدَّلالة ve الدِّلالة şekillerinde okunabilen mastar bir isimdir.[6] دلَّه عليه tabiri "onu bir yere doğrulttu, yöneltti" anlamına gelir.
İbn Manzûr' da "الدليل kanıt olarak kullanılan şey ve gösteren anlamındadır. Fiil olarak "وقد دلّه على الطريق" şeklinde ve "yol göstermek" anlamında kullanılır. Fiilin masdarı دِلاَلَة şeklinde د harfi fethalı, kesralı ve dammeli olarak okunabilir ancak masdarın fethalı hali en doğrusudur. Kelimenin anlamından onun bir irşat (yönlendirme) ve insanlara yolu gösteren ve doğru yola ileten yoldaki bir işaret olduğu anlaşılmaktadır.[7]
Seyyid Şerif el-Cürcânî' nin Ta'rîfât adlı sözlüğünde " Bir şeyin kendisinin bilinmesiyle başka bir şeyin daha bilinmesini gerekli kıldığı bir halde olmasıdır. Bu ilk şeye gösteren ikincisine ise medlûl-gösterilen adı verilir" şeklinde geçmektedir.[8]
İki tanımı birbirine bağlayan şey ikisinde yola iletmek, bir şeye yönlendirmek ve mananın kastedilmesi anlamlarının ortak olmasıdır.

Çağdaş dilbilimciler iştikakın şekillendirilmesine esnek bir şekilde yardım eden bir kullanım olması ve dilsel ve dil dışı sembollerle bağlantılı olması nedeniyle "الدّلالة" kelimesini kullanmayı tercih ediyorlar.
Bununla beraber "الدّلالة" eski bir terimdir. Kelam, mantık ve felsefe âlimlerinin de onu kullanmış olduğunu görüyoruz. "Ancak dilciler bu terimi sözel ve diğer bağlamlarda kendini gösteren lafzî ve manevi karineler/deliller haricinde kullanmamışlardır."[9]

Dil düzenleyici bir ağ içerisinde göstereni gösterilene bağlayan ilişkilerden başka bir şey değildir. Bu konu ile ilgili Abdu's-Selâm el-Mesîdî " Dil, dilin kendi stoku için

---

[6] Muhammed bin Yakûb bin Muhammed bin İbrahim, Ebu Tâhir Mecidü'd-Dîn eş-Şîrâzî el-Feyrûz âbâdî, el-Kâmûs el-Muhît,el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâbi, 3.Basım, 1979, syf 365.
[7] Muhammed bin Mukerrem bin Alî, Ebû'l-Fadl, Cemâlu'd-Dîn İbn-u Manzûr el-Ensârî bin Manzûr, Lisânu'l-Arab, Dâru Sâdır , Beyrut, 1.cilt, syf 248,249.
[8] Eş-Şerîf el-Cürcânî , Et-Ta'rîfât , Mektebetü Lübnân, Beyrut, 1990, syf 109.

[9] Meşkûr Kâzım el-Avâdî, el-Bahsü'd-Dilâlî İnde İbn-i Sînâ Dirâsetün Üslûbiyyetün fî Dav'i'l-Lisâniyyât, Müessesetü'l-Belâğ, Beyrut, 1.Basım, 2003, syf 36.

oluşturulan kurucu işaretlerin toplamı arasında var olan ikili ilişkiler kümesidir" demiştir.[10]

Gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkinin ikiliği dil ve fikir arasındaki ikilik gibidir. Çünkü dilin üretimi öze ait şekil ve anlamları kapsayan ve sonrasında onları zihinsel anlamlara dönüştüren düşünce ile bağlantılıdır.

"Dinleyicilerin anlayış ve kulaklarındaki bu zihinsel görüntü şeklinde ifade edilen lafzın önünde dilin algıda oluşan zihinsel görüntüyü açıklayan rolü gelir. Ve anlam için lafızların manaları cihetinden başka bir varlık oluşur."[11]

Celâlüd-Dîn es-Suyûtî 'nin el-Müzhir adlı eserinde zikrettiği " Kelimelerin yapısı zihinsel görüntüler ya da isim koymak istediği anda isim koyanın zihninde tasavvur ettikleri ya da harici mahiyetler karşısında mevdu olmalarıdır. İmam Fahru'd-Din er-Râzî[12] ve onu takip edenler ilk fikri seçmişler ve onu zihinde oluşan görüntünün değişmesi lafzın değiştiği görüşü için delil olarak kullanmışlardır. Çünkü bir kişi uzaktan bir siluet görse ve taş zannetse o cisme taş ismini verir, biraz yakınlaşsa ve onu ağaç zannetse ona ağaç ismini verir, yine biraz yaklaşsa ve onu at zannetse ona at der. Sonunda onun insan olduğu ortaya çıkarsa ona insan adını verir. Buradan da anlaşılmaktadır ki kelimenin isimlendirilmesi dışsal anlamlar olmadan zihinsel anlamlar etrafında şekillenmektedir. Bu da isim vermenin harici değil de zihinsel bir işlem olduğunu göstermektedir.[13]

---

[10] Abdu'-Selâm el-Mesîdî, el-Lisâniyyât ve Esesühâ'l-Ma'rîfiyye, El-Matba' el-Arabiyye, Tunus, 1.Basım, 1986, syf 30.

[11] Ebû'l-Hasen el-Kartâcannî, Menhâcü'l-Büleğâ ve Sirâcü'l-Üdebâ, Thk: Muhammed Habîb el-Havâce, Dâru'l-Ğarbi'l- İslâmî, 1986, syf 8.

[12] Ebû Abdullah, Muhammed bin el-Hasen bin el-Hüseyin alâ er-Râzî (h.606)Tabersatânî el-Mevlid, Kureyşî Temîmî Bekrî, Şafii mezhebi mensubu, Usul, Tefsir ve fıkıh imamı, ansiklopedik bir âlim, Fahru'd-Dîn er-Râzî lakabı ile meşhur olmuştur. Bkz: Arif Mufdî el-Mis'ar, El-Menkûl ve'l-Ma'kûl fî'-Tefsîri'l-Kebîr, Riyad, Merkezü'l-Melik Faysal li'l-Buhûsi ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 1.Basım, syf 57.

[13] Celâlü'd-Dîn es-Suyûtî, el-Müzhir Thk: Muhammed Ahmed Câdi'l-Mulâ ve Arkadaşı, Dârû't-Türâsi'l-Arabî, Kahire, 3.Basım, 1.cilt, syf 42.

2.2. El-Mesîrî Ve Ferdinand de Saussure Arasında[14]

Mutezile, Eş'ariye ve bu ikisi dışındaki mezheplerin kelamcılarının bakış açılarında anlamsal bakışın akide ve mezhepler ile bağlantılı olması gibi Abdü'l-Vehhâb el-Mesîrî de Ferdinand de Saussure'ci görüşü tartıştığı bağlamda tevhidî bakış açısıyla dil-akide ile gösteren-gösterilen arasında bir bağ kurmaya gitmektedir.
El-Mesîrî Batı Düşüncesini derinlemesine incelemiş ve 19.yy'ın son on yıllarında bu medeniyette dil felsefesine en önemli felsefe çalışma alanlarından biri sayılarak büyük bir ilgi gösterildiğini görmüştür.[15] Bunun sebebi ise komünizm ve Hulûlcü görüşün ortalamalarının artması ve çok merkezliliktir. Bu durum tümeller ve sabiteler fikrinde bir sallanmaya sebep olmaktadır. İnsanlar arasındaki iletişim tümeller ve sabitelerinin mevcudiyetini gerekli kılar. Bunların yokluğunda ise dilin gerçek ile algılayan kişinin de algılanan olaylar ile ilişkisinde problem doğar.

El-Mesîrî "çok merkezlilik" ifadesi ile evrende değişimlerinin sonu olmayan bir devamlılığı kastetmektedir. Zira ne merkez ne sabit olan şey ne kaynak ne de mutlak olan vardır. Dolayısıyla anlamlar da sözlükler de yoktur. Aksine anlık dil varlığı sürekli bir değişim içerisindedir.

El-Mesîrî bu söylemleri şu sözleriyle eleştirmiştir [16]" Yapısökümcü eleştirmen Paul de Man[17] çağdaş Batı düşüncesinin varoluşsal ve açıklayıcı bir düşünce olmaktan ziyade dilsel bir düşünce olduğunu açıklamıştı. Ondan önce de Ernst Cassirer[18] dilin nihilistik şüphenin ve felsefe düşmanlarının silahı sonra da felsefenin silahı olacağı konusunda

[14] Ferdinand De Saussure, İlmu'l-Luga el-Âmme , Trc: Yûîl Yûsuf Azîz, Silsiletü Kitâb Âfâk Arabiyye, 3. Basım, Bağdad, 1985, syf 91. Hilâl Muhammed El-Cihâd , Dirâsetü Ayni'l-Hur : el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl , Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Nisan 2007, syf 622

[15] A.g.e syf 130.
[16] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Luga ve'l-Mecâz Beyne't-Tevhîd ve Vahdeti'l-Vücûd, Dâru'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 130.
[17] Paul de Man Harvard Üniversitesi'nde Belçika asıllı Yapısökümcü bir eleştirmendir. 1971 yılınd Yale Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Eleştiri kürsüsünde Profesör olmuştur. Bkz: Martin …, Paul de Man, Trc: Muhammed Behensî, el-Merkezü'l-Kavmî li't-Terceme, KAhire, 1.Basım, 2016.
[18] Ernst Cassirer (1874-1945) , Alman Filozof, dilin insan aklının ilk aracı olduğunu düşünür.Efsane yaratmaya eğilimi mantıksal ya da rasyonel düşünce yaratmaya eğilimden daha çok yansımıştır. Bkz: Ernst Cassirer, el-Luga Ve'l-Ustûra ,Trc: Saîd el-Ğâmî, Dâru'n-Neşr Hey'etü Abu Dabî li't-Türâs ve's-Sekâfe, Birleşik Arap Emirlikleri 2009.

uyarmıştı. Nitekim dil, Batı insanının takıntısı haline ve tüm nihilistlerin hedefi haline geldi. Dil bu merkeziyeti kazandıktan sonra başarısızlığını kanıtladı.

El-Mesîrî dile karşı gösterilen bu felsefi düşmanlığın sebebini "gösterenin gösterilenden ayrılması"[19] olarak isimlendirdiği ve "ondan dili metafizik ve ontolojiden[20] çıkarıp köklü bir nesnel mantıksal temel üzerine tesis eden dilbilimi kurmak için köşe taşının yapıldığı bir sebebe döndürmektedir."

Dil ve Mecaz kitabının yazarı gösterenin gösterilen ile ilişkisini 3 gruba ayırır. Bunlar gösterenin gösterilenden tam olarak ayrılması, gösterenin gösterileni ile tam bir uyum ve birleşme halinde olması ve Yaratıcı ve yaratılanlar ile gösteren ve gösterilenin arasını ayıran anlamsal bir mesafe bulunduğu görüşüne dayanan tevhidî bakış açısından ayrılmasına dayanan aşkın anlam olarak isimlendirdiği örneğin de dâhil olduğu gösteren ve gösterilen arasında hem ayrışma hem birleşmenin bir arada bulunması durumlarıdır.

Gösterenin gösterilenden tam olarak ayrılması görüşü Tanrı'nın yaratıklarına tamamen hulul ettiğine inanan ve aralarındaki mesafeyi iptal edip Yaratıcı ve evreni tek bir cevher haline getiren İttihad ve Hulûl düşüncesine dayanmaktadır.

2.3. Rastgelelik: El-Mesîrî ile Ferdinand de Saussure Arasında

عبط الذبيحة[21] fiili genç ve besili bir hayvanı herhangi bir hastalık ya da kusuru olmaksızın kesmek anlamında kullanılır. Bu işlem العبط olarak adlandırılır. Mastar-ı Sınâî (Yapma Mastar) şekli de Saussere'in söylediğinden çok da farklı bir anlamda değildir. Rastgelelik Ferdinand de Saussure nazarında gösteren ve gösterenin sebep-neden veya gerekçelendirme olmaksızın anlaşma temelinde bağlantılı olduğu

[19] Ferdinand De Saussure, İlmu'l-Luga el-Âmme , Trc: Yûîl Yûsuf Azîz, Silsiletü Kitâb Âfâk Arabiyye, 3. Basım, Bağdad, 1985, syf 91. Hilâl Muhammed El-Cihâd , Dirâsetü Ayni'l-Hur : el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl , Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Nisan 2007, syf 622.

[20] Anlatılmak istenen dilin varoluşu ile ilgili teorilerdir. Bkz: Kâdim Muammer, İşkâliyyetü'l-Untûlûcyâ ve'l-Kıymetü fi'l-Felsefeti'l-Ğarbiyyeti, Yüksek Lisans Tezi, Vâhrân Üniversitesi, Beşeri ve Sosyal bilimler Fakültesi

[21] İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, Dâru Sâdır , Beyruti 1.Basım, 10.cilt, syf 17 ع ب ط maddesi

anlamına gelir. Öyleyse rastgelelik (Arbitraire) gösteren ve gösterilen arasında mantık veya akıl ile sebeplendirilmeyen bir ilişkinin olmasıdır. Dil simgesel (göstergeler üzerine kurulu) bir sistemdir. Tarihî bir ürün de değildir. Bunun delili tek bir olgu için kullanılan dilbilim terimlerindeki çoğalmadır ki farklılıklarının sebebi dillerin farklılaşmasına dayanmaktadır. Bu hususu en iyi destekleyen delil dilden dile gösterenlerin değişiyor olmasıdır."[22]

Ancak el-Mesîrî bu görüşü insanlığa düşmanlığı, insanı evrende ortadan kaldırma isteğinde olması ve diğer varlıklardan üstünlüğünü iptal ediyor olması sebebiyle eleştirmektedir:

"Ferdinand de Saussure (1875-1913) bu problemi işleyen ilk dilbilim düşünürlerinden biri sayılır.[23] O gösterenin gösterilen ile arasındaki ilişkinin gösterende var olan herhangi nesnel bir sıfata dayanmadığını düşünmektedir. Bununla birlikte ona göre gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki zorunlu, öze dayalı ya da sabit bir ilişki değil aksine rastlantısal veya bir ilişkidir. Arapça (قطة) İngilizce (cat) kelimesinin bu aslana benzeyen küçük hayvan için tek mantıki ve zorunlu işaret olması için gösteren ve gösterilen arasında nesnel veya mantıkî hiçbir sebep yoktur. De Saussure nazarında dil sadece rastgele ilişkilerin meydana getirdiği ve somut sembolü içeren zamana bağlı olmayan bir düzendir. Bunun güvencesi ise " nerede semboller (remiz) varsa orada düzen/sistem vardır"[24] sözünde belirttiği gibi sadece sembolün varlığıdır.

El-Mesîrî bu Saussureci sistemi analiz ediyor ve " De Saussure dilsel sistemin birbirine zıt ikilikler arasındaki farklılık ilişkisine dayanan bir düzen olduğunu düşünür. (قطة) ve(بطة) kelimeleri arasındaki fark sesler ve ق/ب harfleri arasındaki fark değildir. Fikirler ve eşya (gösterilenler) arasındaki eşyanın tabiatında var olan doğal kanuna dayanan zorunluluk ilişkisi olmayan farklar olarak kabul etmektedir" diyor.[25] Bu da

[22] Muhammed er-Râdî , en-Nazariyyâtü'l-Lisâniyyâtü'l-Kübrâ , Lübnan, el-Munazzamatü'l-Arabiyyetü li't-Terceme, 2012, syf 122.
[23] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 136.
[24] Ferdinand De Saussure, Usûl el-Lisâniyyâti'l-Hadîse, Johson Kiler, Trc: İzzu'd-Dîn İsmâîl, el-Meketebetü'l-Akâdemiyye, Kahire, 2000, syf 153.

[25] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 136.

anlamın kendisinin rastgele olduğu anlamına gelir. Ki Saussure " Dilbilimsel anlam rastgeledir"[26] sözünde ifade etmiştir.

2.4. El-Mesîrî' nin Ferdinand De Saussure Nazarındaki İşareti Eleştirisi

De Saussure' a göre işaret kelime değil gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkidir. Bu ilişki rastlantısal olduğu için anlamın kendisi de rastlantısal olmaktadır. Böylece dil kendisini gösteren ve gösterilen arasındaki rastgele ilişkilerin meydana getirmesiyle yetinen zamana bağlı olmayan bir düzene ve sonu olmayan bir şeye dönüşmektedir. Sadece dilin kendisinden elde edilen hiçbir anlam yapmamaktadır. Dil Saussure nazarında tarihine ya da yakın bir zamanda karşılaştığı değişikliğe bakılmaksızın her an tam, eksiksiz bir sistem olarak görünmektedir.[27]

Dili kaybolmaktan ve değişimden koruyan şey rastlantısal doğasıdır. Bu Saussure'in gözünde " Nerede semboller (remiz) varsa orada düzen vardır"[28] sözüyle ortaya çıkmaktadır.

el-Mesîrî bazı konulara işaret etmektedir:

1) Dilin insan aklına göre önceliği (bu doğanın insana önceliği olarak da kabul edilir) insanı evrenin merkezinden kaldırma anlamına gelir. Bu ise insanlığa karşı düşmanlığın bir şeklidir.[29]

2) Gerçekliğin tamamen körelmesi; çünkü böylece dili üreten gerçek olmaktan ziyade gerçeği üreten dil olmaktadır. (Maddeyi bilincin meydana getirmesi yerine bilinci meydana getirenin madde olduğu düşüncesindeki gibi)

3) Dilin sadece kendisiyle yetinen bir düzen olması ve kanunlarının kendi içerisinde bulunduğu destekleme. Bu aynı zamanda dilin bir aslı/kaynağı olmadığını ya da aslının bilinmediğini vurgulamaktadır. Bu ise evrenin aslının kadim kendi

---

[26] Ferdinand De Saussure, Muhadarât fî İlmi'l-Lisân el-Âmm, Trc: Abdu'l-Kâdir Kuneynî, İfrikyâ eş-Şark, Fas, 2.Basım, 1996, syf 105

[27]Ternis Hooks, El-Binyeviyye ve İlmu'l-İşâra, Trc: Mecid el-Mâşita, Darü's-Sekâfeti'l-Âmme, Bağdat, 1996, syf 18.

[28]Ferdinand De Saussure, Usûl el-Lisâniyyâti'l-Hadîse, Johson Kiler, Trc: İzzu'd-Dîn İsmâîl, el-Meketebetü'l-Akâdemiyye, Kahire, 2000, syf 153..

[29] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 127.

kendisini düzenleyip bir başkası tarafından yaratılmamış olan bir madde olduğunu ve yaratmanın bilinmeyen ve anlaşılmayan tesadüf sonucu tamamlanmış bir iş olduğunu düşünen eğer bir Tanrı var ise o ilk hareket ettiricidir diyen Materyalist felsefenin bir türüdür. Bu ise Saussure' in insana ve inanca olan düşmanlığını açıkça göstermektedir.

2.5. Anlamsal Mesafe Kavramı

Bunun karşısında el-Mesîrî dilin iç uyum ile karakterize edilen ve özel kurallara sahip olan belirli anlamsal bir düzen olduğunu vurgulayarak mesafe kavramını ortaya atmaktadır. Dil gösterilenlere işaret eden gösterenlerden meydana gelir. Ve harici gösterilenler ile dilsel gösterenlerin arasını ayıran gösterilenin yapısının süresine bağlı olarak genişleyen, daralan ve kimi zaman ortadan kalkan bir mesafe vardır. Eğer (س=5)dersek bu somut formül sağlam bir deneye benzer ve gösteren ve gösterilen arasındaki uzaklık/mesafe bu formülde yok olur.

Anlamsal mesafe kavramını açıklamak için el-Mesîrî bir örnek vermektedir:
Eğer iki elmayı tutsan ve arkadaşına " bu iki elma kırmızıdır" desen burada mesafe matematik ve geometri dilinde olduğu gibi oldukça dar olur. " İnsan dilini genişleten mecazdır. Onu bilinmeyeni bilinene, insani olanı doğal olana, manevi olanı maddi olana, sınırsız olanı sınırlı olana bağlaması vasıtasıyla sınırsızı, bileşik olanı ve insani olanı açıklamak konusunda daha kudretli bir hale getirir. Bu bağ kendisiyle aralarında organik bir bağın doğmadığı sadece onlardan birini diğerini araştırma yoluna dönüştüren bir bağdır. Çünkü aralarındaki mesafe onları bağlama işlemine rağmen mevcuttur."[30]

Öyleyse anlamsal mesafe kavramı Yaratıcı'yı yaratılandan, göstereni gösterilenden, bütünü parçadan, mutlak olanı orantısal olandan ve ideal olanı gerçekten ayıran insani bir alandır.

2.6. Aşkın Anlam

El-Mesîrî her şeyin bir merkezi olması gerektiğini ve merkezi olmazsa o şeyin başlangıcını, bitişini ve yönlerini bilemeyeceğimizi düşünür. Bunun sonucunda kaos ve görecelik hüküm sürer. Dil de hiçbir insani olgudan farklı değildir çünkü onun da

[30] A.g.e syf 14.

mutlaka bir merkezinin olması gerekir. Eğer dilin bir merkezi olmazsa kelimeler (gösterenler) (كان ياما كان) basit örneğinde olduğu gibi tam bir kaos halinde olur. Bu cümle bir konuşanın ve dinleyenin, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanın, bir şahıs ve konunun varlığını gerektirir. Bu boyutlar olmayınca kendimize " kim kiminle konuşuyor? Olan şey nerede ? Olacak şey nerde olacak ?" sorularını sorarız.[31]

El-Mesîrî bir örnek daha veriyor ve "Örneğin Yarın fakülteye gideceğim desen bu cümle aynı şekilde şimdiki ve gelecek zamanın, insan iradesinin , sebep ve sonucun varlığını gerektirir. Ancak bu cümlenin doğruluk garantisi nedir? Ya da bu cümlenin gerçeğe uygunluğunun garantisi nedir?" . Tek garanti şimdiki ve gelecek zamanı, insan iradesini, sebep ve sonucu aşan ve onları aşıyor olmasına rağmen bu unusrlarun varlığını ve devamını garantileyen bir şeyin varlığıdır ki o şey aşkın anlamdır.

Aşkın anlam el-Mesîrî nazarında şimdinin, geleceğin, iradenin,sebep ve sonucun üzerinde ve tüm gösterenlerin dayandığı temel esas olan nihai ve bütüncül bir kaynaktır. Bu dini sistemlerde Tanrı'dır. Materyalist sistemlerde ise maddi sabit bütündür.

El-Mesîrî sanki üstü kapalı bir şekilde gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkinin tevfiki olduğuna giden tevfiki eğilime doğru meyletmektedir. Zira bu yön her müsemmaya belirli bir ismi koyan İlahi iradeye ve Arapların Allah (c.c)'ın Hz.Adem'e Bakara Suresi'nin 31.ayetinde geçen وعلم ادم الاسماء كلها ifadesini delil olarak kullanarak vahyettiğini söyledikleri dillerini miras olarak aldıkları görüşüne dönmektedir. ancak el-Mesîrî gösteren ve gösterilene, isim ve müsemmaya hakim olup aralarında kaos çıkmasını engelleyenin bütün gösterenlerin dayandığı esas nokta olan ve aşkın anlam olarak adlandırılan Allah(cc) olduğunu düşünür.

2.7. Anlamsal Olarak Hulûl Görüşü:

الحلول kelimesi حَلَّ fiilinden türetilmiş dörtlü bir mastardır. حَلَّ بالمكان - يَحُلُّ- مَحَلًا - حُلولًا حَلَّا–حَلَّا şeklinde kullanılır. حَلَّه, به احْتَلَّ ve احْتَلَّه oraya indi, yerleşti anlamındadır. Bu fiil için sözlüklerde üç anlam vardır. Birincisi indi (نَزَلَ) anlamıdır ve mudârî çekimi dammeli (يحُلُّ) şeklindedir. Kendisiyle ya da ب harfi ceri ile müteaddid (geçişli) olur ve حَلَّ المكانَ , حَلَّ بالمكانِ şekillerinde mekâna indi, oraya indi anlamında kullanılır. Allah

[31] A.g.e syf 131.

Teâlâ Rad Suresi 31.ayette "أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ " demektedir buradaki تَحُلُّ fiili تنزل anlamındadır. Fiilden ism-i mekân yaparken kesralı hali de fethalı hali de caiz olur. Hem (مَحِلٌّ) hem (مَحَلٌّ) denebilir. İkinci anlam gerekli oldu, vacip oldu anlamıdır. Bu anlamın mudârî çekimi kesralı olarak (يَحِلُّ) şeklindedir. Bu anlamın Kur'an-I Kerim'deki kullanılışı "فيحلَّ عليكم غضبي": ifadesidir. Üçüncü anlam ise ulaştı ((بَلَغَ)) anlamıdır. Mudari çekimi kesralı (تحِلُّ) şeklinde, ism-i mekân (مَحِلٌّ) ise şeklindedir. Açıktır ki Hulûlcülük terimi için kast olunan ilk anlamdır. [32]

Hulûl kelimesinin terim anlamı ise bir şeyin o şeyin içinde hasıl olması ve onunla özelleşmiş olmasıdır.[33] Öyle ki onlardan birine işaret edilmesi ya tahkiken ya takdiren diğerine de işaret edilmesi anlamına gelir.

El-Mesîrî' nin bu alandan anlamsal olarak birbirine yakın olduğunu gözlemlediği bazı kelimeler daha vardır. Bunlar: Hulûlcülük, Vahdet-i Vücûd, Kümûn, Bâtın, Bâtıniyye, Muhayese, İttihad, Fenâ, Eydıyye, Tecessüd, Hayati İlke/başlangıç, insanî niteliklerin tüm varlıklara düşürülmesi.[34]

Bu terimlerin hepsi için anlamsal alan çeşitlilik ve ikiliğin (Yaratıcı/Yaratılan, Mutlak/Göreli, vb.) zahiri âleme ait olan işler olarak varsayar. Olan şey ikiliğin taraflarının birleşmesi ve sonrasında birbirine karışmasıdır.

"Bundan sonra evrenin karşısında bir Tanrı yoktur çünkü evrene dönüşmüştür. Doğanın karşısında da insan yoktur. Çünkü insan ve doğa isimleri değişse de tek bir şey olmuşlardır."[35]

" Yani onlardan biri diğerine hulûl etmiştir. Bu görüşte insan ile Tanrı arasındaki mesafe tamamen kaybolana kadar yavaş yavaş azalmaya başlar. Ki Tanrı'nın evrene karışması olmaksızın hulûl etmesiyle başlayan ardından evren ile Tanrı arsındaki mesafenin ortadan kalkmasına benzeyen bir evrenin izlediği ve sonunda Vahdet-i Vücud ve Hulûl evresinin geldiği birbirini izleyen zaman serileri vasıtasıyla Vahdet-i Vücûd merhalesine ulaşsın. Vahdet-i Vücud evresinde Tanrı madde ile tamamen

[32] İbn Manzur , Lisânu'l-Arab, 4.cilt, حلل maddesi
[33]Ebu'l-Bekâ el-Hüseynî el-Kûfî, el-Külliyyât, Thk: Adnân Derviş; Muhammed el-Mısrî , Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1998,syf 290.
[34] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî,el-Hulûliyye ve Vahdetü'l-Vücûd, Eş-Şebeketü'l-Arabiyyetü li'l-Ebhâsi ve'n-Neşr, 2017, syf 22,23.
[35] A.g.e syf 53

birleşip tek bir hale gelir ve aralarında hiçbir mesafe kalmaz."[36] Sanki ص=س olmaktadır.

2.8. Gösteren, Gösterilen ve Yapısalcılık

(بنية) kelimesi ve ondan elde edilen mastar sınâî sülasi fiil olan بنى fiilindendir ve bina ya da binanın yapılış yolu kastedilir.[37] Aynı zamanda bina yapmak, bina ve binanın yapıldığı yol ya da binanın yapılış keyfiyeti anlamlarına gelir. Arap nahvinde mana ve yapının ikiliği Arapça birliklerinin yapılış şekline ve onda gerçekleşen dönüşümlere göre kurulur. Bu yüzden yapıda var olan bir artış anlam da artış anlamına gelir. Ve yapıdaki her dönüşüm anlamda da bir dönüşüme sebep olur.

Yapı edebiyat eleştirisi, sosyal bilimler ve antropoloji gibi çeşitli bilgi alanında kullanılan bir yöntemdir. Temelleri dil bilimci Ferdinand de Saussure 'ün yazdıklarına dayanır. Yapısalcılık fikrî analiz için olguyu unsurlarını ve varlığını dış dünya ile ilişkisinden değil de karşılıklı ilişkilerinden elde eden bağımsız ve kendisiyle yetinen ilişkisel bir yapı olarak gören bir yol sayılır. Yapı aslında genel somut ilişkilere hatta tüm olgularda varlığını gözlemleyen matematiksel modellere dayanır. Bu haliyle yapı zaman ve mekânı aşan bir hale dönüşür. Bu da olgunun özelliğini kaybetmesine ve benzersiz olasına sebep olmaktadır ki böylece gerçeklikten ayrılır ve mutlak olur.[38]

El-Mesîrî' nin gözünde Saussure' in dilsel modelini insan faaliyetinin farklı alanlarına uygulamak Saussure'i dili bir yapı ve kendisiyle yoğun bir sistem olarak tanımlayarak anlamı sadece dilden elde edilir kılmıştır.[39] Böyle dil kendisi bir yetkinlik/kaynak olur onun dışında bir şey bulunmaz." Bu el-Mesîrî' ye göre dilin geleneksel görevlerinde ve bilgi ve iletişim kurma gücünde bir eksiklik anlamına gelir. Çünkü yapısalcılık halinde dil akla göre daha önceliklidir. Kendisiyle yetinen kendi içinde barındırdığı özel kuralları olan ve kendi dışındaki hiçbir şeye ihtiyaç duymayan bir düzendir. Dil aslı olmayan bir şeye dönüşür. Akıl ve gerçeklik ondan kıdemli olmalarına rağmen sanki dil gerçekliği üretir olur.

---

[36] A.g.e syf 51,53

[37] İbn Manzur, Lisânu'l-Arab, Dâru's-Sâdır li'n-Neşr , Beyrut, 9.cilt.

[38] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, Difâün an'il-İnsân, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2003, syf 305.

[39] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 147.

2.9. Onun Düşüncesinde Anlam ve Yapısökümcülük (Deconstruction)[40]

"Yapısökümcü-Deconstruction" kelimesi için sözlüksel tercüme "kendisini zorunlulukla aldatan zorunluluğun pençesinden ve göreceli tarihselcilikten kaçtığını düşünen tüm ideolojileri yerle bir etmek" anlamına gelir.

Heidegger[41] ve Kant[42] metafizik sorunu kitabında aynı kelimeyi neredeyse aynı anlamda kullanmıştır. Batı ontoloji düşüncesini çalışılma konusunu ve gelişimini ortaya çıkarmayı hedefleyen bir yol ile yeniden gözden geçirmeye ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bu yıkma işlemi vasıtasıyla kireçlenmiş donuk ontoloji geleneklerini parçalamayı gerektirir. Jacques Derrida[43] başlangıçta yerle bir etme ya da yıkma kelimesini kullanmıştır. Ancak kullanımı daha sonra değiştirmiş ve onun yerine sökme (تفكيك) kelimesini kullanmıştır. Kitap medeniyetinin ve sözün ölümüne sebep olacak dilin çabasından bahsettiği sözlerinde yıkmacı eğilim açık bir şekilde görünmektedir.

Yapısökümcülük Jacques Derrida nazarında akıl, dil, kimlik, asıl, ses ve diğerleri gibi Batı felsefi düşüncesine Platon'dan altmışlı yıllara kadar egemen olmuş yapılar ve sabiteler felsefelerini yeniden gözden geçirmek için dilbilim Yapısalcılığına ve Göstergebilimin Batı kültür alanına baskınlığına karşı bir tepki gibidir.

Yapısökümcülük yöntemine göre herhangi bir gösterilen/anlam için sonsuz sayıda gösterilenler/anlamlar olur. Eğer Yapısalcılık merkezi söz ve yapıların varlığını kabul ederse Yapısökümcülük farklılık kaybolma ve söküm olduğu sürece merkezileşmeyi/odaklaşmayı, tekli anlamları ve sabit yapıları reddeder. Bu ise yapının, merkezin ve sonrasında anlam ve delaletin yokluğunu kabul etmektir.

Yapısökümcülük bir metodoloji değildir. Aksine o 1960'lı yıllarda ortaya çıkmış felsefi ve edebi bir akımdır. "Jacques Derrida dilbilimcilerin merkezi sözlerini yıkmak

---

[40] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, Mevsûatü'l-Yehûd ve'l-Yehûdiyye ve's-Sayhûniyye, التفكيكية maddesi, Dârü'ş-Şürûk, Mısır.

[41] Alman Düşünür, olgular, varlık ve felsefi yorum alanlarında öne çıkmıştır. El-Kiyânât ve'-Zemân adlı kitabında söküm işlemine felsefi olarak bakmıştır. Bkz: İbrahim Ahmed, Untûlûcya el-Lugatü İnde Martin Heidegger, Dâru-l-Arabiyyeti li'l-Ulûmi ve'n-Nâşirûn, Cezair, 2008.

[42]Immanuel Kant, Alman Filozof (1724-1804), Saf Aklın Eleştirisi, Pratik Aklın eleştirisi,Yargı Yeteneğinin Eleştirisi kitapalrı arasındadır. Bkz: İmanuel Kant ,Trc: Ğânim Henâ, Merkez Dirâsâti2l-Vahdeti'l-Arabiyye , Beyrut, 1.Basım, Eylül 2005

[43] Jacques Derrida (15 Temmuz 1930), Cezair'de İbyar şehrinde doğdu. Soyu Sefardim Yahudilerine dönmektedir. Fransız Filozof ve Edebi eleştirmen. Söküm kavramını ilk kullanan kişi olarak sayılır. Bkz: Dr. Abdu'l-Halîm Atıyye, Jacques Derrida, Dâru'l-Fârâbî, Beyrut-Lübnan, 1.Basım, 2010.

ve onların ikiliğini yeniden düşünmek için Yapısökümcülük ile silahlanmıştır."[44] "Saussure sembolün gösteren ve gösterilenden meydana geldiğini ve üzerinde ittifak edilmiş bir gösterilenden başka bir şey olmadığını düşünürse Jacques Derrida gösterilenin bir tane olmadığını farklı, birden çok ve birbiri ile çelişkili gösterilenler olduğunu düşünür. Böylece su kelimesi gösterene canlılık veren birçok sonsuz anlama göndermede bulunur. Su kelimesi su bardağı, su damlaları, yağmur, deniz yahut göl anlamlarına gelebilir. Bu da sınırlı olmayan ve farklı birçok anlamın varlığı demektir."[45]

El-Mesîrî Yapısökümcülüğü dini ya da materyalist olsun rasyonelliğe ve tümellere zıt yıkımcı post-modernizmin yönlerinden biri olarak görür. Yapısökümcülük merkezileşme, yapı, sembol ve akla isnat eden Batı metafiziğinin üzerine inşa edildiği aklı sabiteleri ortadan kaldırmaya dayalı nihilist bir felsefedir. Jacques Derrida sökme işlemini sürekli fırlatma haline (continuous orgasm) benzetir. [46]

Roland Barthes tam bir akışkanlık ve mutlak açıklık ile karakterize edilen bir dilden bahseder. Öyle ki insan cinsel zevk haykırışlarına daha çok benzeyen tek heceli kelimeler vasıtasıyla konuşur ve zamirler ve doğrudan kelimeler haricinde bir şey söyleyemez. Yani kişi "ben", "yarın" ve "orada" kelimeleri haricinde bir şey konuşamaz. Kelimelerin hepsi gizli cennetsel rahim durumunu anlatır. Burada gösteren gösterilenlerine tam olarak yapışır ve aşkın referans noktaları ortadan kaybolur. Hatta neredeyse kaybolacak şekilde gizlilik derecelerine ulaşır."[47]

2.10. Mecazi Dil

Dil aşkın olanın ve bileşik insani varlığa işaret eden mecaz içerir. Aksine dil haddi zatında ikili durumu tabir etmektedir. Gösteren gösterilenden ayrılmış olmasına rağmen aynı zamanda ona bitişiktir.

---

[44] Cemîl Hamedânî, Nazariyyâtü'n-Nakdi'l-Edebî fî Merhaleti Me Ba'de'-Hadâse , Şebeketü'l-Elûke, 2019, syf 36
[45] A.g.e syf 37.
[46] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 78.
[47] Roland Barthes, (12 kasım 1915- 25 Mart 1980) Fransız Eleştirmen, Bkz: Roland Barthes, en-Nekd ve'l-Hakîka, Trc: İbrahim el-Hatîb, Rabat, Eş-Şeriketü'l-Mağribiyye li'n-Nâşirîn el-Muttehıd'in, 1985.

El-Mesîrî Allah Teâlâ'nın sözü ile açıklayıcı bir örnek vermektedir:

" قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا" (Kehf/109) Eğer rabbanî gösterene işaret etmek için insan kelimelerinin kendisiyle yazılacağı bu göreceli maddi akıntıyı yani denizi (البحر) kullanmış olsaydık tüm gösterenler aciz/yetersiz kalırdı. Çünkü rabbanî gösteren maddi olan her şeyi aşkındır. Bu yüzden ayet iletişimin güçlüğünü çözmek için "لو كان "البحر "Eğer deniz olaydı" şeklinde mecaz kullanmıştır.[48]

El-Mesîrî Allah Teâlâ'nın " اللهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ المِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ" (Nur/35) ayeti ile ikinci bir örnek daha vermektedir:

" Bu ayette mecaz için genel yapı Allah Teâlâ'nın duyulara dayanan insan dünyasından unsurları kullanarak ve bu unsurlarla Allah Teâlâ arasında (الله مثل النور) cümlesi ile bir bağ kurarak insan zihnine yaklaştırılmasıdır. Ayırma işlemi, aşkınlığın vurgulanması ve gizliliğin olmadığı ise oldukça bileşik/karmaşık bir düzende yapılır. Bu işlem mecazın yoğunluğunda görünür hatta "نورٌ على نور" mecazi görüntüsüne ulaşana kadar açık bir merkez ve Allah ile Nur arasında belirli bir ilişki göremeyiz. Bu zaten merkezi olmayan her türlü gizlilik, hulûl ve cisimleşmeden arınık olan ve aşkın merkezi açıklayan mecazi bir görüntüdür. O vakit merkeze ait duygumuzu kaybederiz ve Tanrı'yı mecaz vasıtasıyla idrak ederiz."[49]

Dünyaya ait unsurlarla yaptığı benzetme Allah Teâlâ'nın kavranıldığını hissetmiyoruz. Çünkü O'nun (c.c) doğayı, âlemi ve tarihi aşkın oluşuna dair duygularımız derin bir şekilde devam ediyor. O (c.c.) nur gibidir ancak nurun kendisi değildir. Çünkü "ليس كمثله شيء "O'nun bir benzeri yoktur" (Şura / 11)

2.11. Literal / Harfî Dil:

[48] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 160.
[49] A.g.e syf 161.

Birebir dil gösterilenin gösteren hesabına ya da gösterenin gösterilen hesabına elenmesini gerektiren tekli bir dildir. Kelime mananın kendisi olmaktadır. Geometri ya da matematiğin dili ve İkonik ve cebirsel dil gibi kendisi dışında bir şeye işarette bulunmaz. Öyle ki gösteren gösterilene uyum gösterir, yapışır yahut içinde erir. El-Mesîrî' nin söylemiyle " Gösteren ve gösterilen güçlü organik bir karışım şeklinde birbirine karışır. Biri diğerinin içinde gizli olur ta ki mecazi görüntüler ve semboller kaybolur."[50]

Cebir ve geometri dili gibi referans noktaları olmayan aksine onlardan her biri kendisinin referansı olan bir dile dönüşür.

2.12. Örnekler ve Uygulamalar

Dil ve Mecaz kitabının sahibi sözüne anlamlarla dolu bir örnek ile devam etmektedir [51]"Amerikan gazeteci Thomas L. Friedman küreselleşmeden bahsederken " Zeytin ağacı kelimesi kültürel köklerin simgesi olarak kabul edilmesi sebebiyle geleneksel toplum sembolize eder. Toyota Lexus'un görüntüsü de sürekli hareket ve yenilenmenin sembolü olarak kabul edildiği için küreselleşmeyi sembolize etmek için kullanılır. Friedman bu ikisini birleştirebileceğimizi vurgular. Ancak görüntünün mantığı eğer ona ince bir analiz için boyun eğersek başka bir şey söyler. Zeytin ağacı sabittir ancak Lexus hareketlidir. Zeytin ağacı insan toplumu tarafından kavranır. Onu diken, gözetimini yapan, kullanan ve kendi yararı için ona görevler biçen insandır. Yani zeytin ağacı bu vasıtayla insani bir boyut kazanmıştır.

El-Mesîrî Batı'nın dünya görüşünü açıklayan kelimelerin kullanıldığı siyasi bir hitaptan bir başka örnek vermiştir. Gerillalar hakkında onları terörist sayarak konuştuklarında aslında kendi anlayışlarını somutlaştıran mecazi görüntüleri dayatmaktadırlar.[52]

[50] A.g.e syf 166.
[51] A.g.e syf 21.
[52] A.g.e syf 241.

Üçüncü örnek tarihi, kültür mirasını ve kimliği çağrıştıran “Arap Dünyası” kavramı yerine vicdanlarımıza kültürü ve tarihi olmayan geniş bir araziyi iletmek için “bölge” (المنطقة) kelimesini kullandıklarını görüyoruz.

2.13. Çıkarımlar:

1- Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî’ nin gösteren ve gösterilen hakkındaki tasavvuru onun kavramsal cihazı ile açıkça temayüz etmiştir.

2- Yazıları kapalılık ve müphemlikten kaçınmaktadır. Öyküleri kullanarak örnekleri açıklamaya başvurmaktadır.

3- el-Mesîrî fikrini karşılaştırmalı bir çerçevede ve kesin katı sınıflandırmaya başvurmayan sakin deliller ile sunmaktadır.

4- el-Mesîrî her zaman tümellerin algılanmasını sorgulayarak ve arkasında yatan örnekleri ortaya çıkararak Gösteren ve gösterilenin birbirine yapışık olduğu ölçüsü mesafe olan bölgenin tarafını tutmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. GERÇEK VE MECAZ ANLAM

Eğer gerçek anlam ile mecaz anlam arasındaki çekişmeyi dikkate almazsan anlamın bütüncül görüntüsüne ya da gerçek anlama ulaşamazsın. Gerçek anlamın güç yetiremediği şeyi mecaz anlam, mecaz anlamın güç yetiremediği şeyi de gerçek anlam tamamlar. İkisi de açıklama, kuvvet ve etki sahibi olmak için bir diğerine ihtiyaç duyar. Gerçek anlam ve mecaz anlam anlamın bütüncül görüntüsü için iyi temel unsuru temsil etmektedir.

3.2. El-Mesîrî' de Mecazi Görüntüler

Lisânu'l-Arab' a baktığımız zaman (ص.و.ر) kökünü ve çoğulu olan (صور) kelimesinin صوّره ve تصور şekillerinde kullanıldığını görürüz.[53] تصورت الشيء ifadesi " bir şeyin görüntü ve biçimini hayal ettim, vehmettim" anlamında kullanılır. التصاوير heykeller anlamındadır. İbn Esîr "الصورة (Görüntü) Lisânu'l-Arab' ta dış görünüşüne (zahir), bir şeyin gerçek anlamına, biçimine ve sıfatlarının anlamına karşılık gelmektedir. Bir fiilin sureti şöyle şöyleydi (صورة الفعل كذا وكذا) demek onun biçimi şöyle demektir. Görünüşü şöyle şöyleydi (صورة كذا وكذا) demek ise onun sıfatları şöyle şöyleydi demektir. El-Câhız (ö.255 h) eskiden "Şiir şekillendirme, dokumanın bir türü ve tasvir etmenin (betimleme) bir cinsidir" demiştir.[54]

El-Mesîrî nazarında mecazi görüntü teşbih, istiare, kinaye, mecaz ve remiz (sembol, simge) gibi tüm betimleyici belagat biçimlerini ve belki de zihinsel görüntüyü de kapsayan geniş bir terimdir. Mecazi görüntü el-Mesîrî nazarında sadece estetik süslemeler değildir. Mecazi görüntü kişinin o bulunmadığı takdirde gerçekliği algılayamadığı ve nefsinde gizli bir halde bulunan şeyleri ifade edemediği bilişsel algı vesilesidir. Aynı zamanda o bilişsel algısal örnek ile ve el-Mesîrî' nin örnek olarak isimlendirdiği ve hakkında " Yazılı ya da sözlü her metnin içinde ana odak noktasına dayanan gizli bir örnek vardır. Genellikle bilinçli ya da bilinçsiz olarak kendisini

[53] İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, (ص و ر) maddesi, syf 373.
[54] Ebu Osmân bin Bahr bin Mahbub el-Kinanî el-Câhız, El-Hayevân, Thk: Abdu's-Selâm Hârûn, Dâru'l-Cebel, Beyrut, 1996, 3.cüz

arkadaşının kullandığı bir mecazi görüntüye bu örneği açıklamak için tercüme eder. ”[55] dediği görüş bağlantılıdır.

3.3. Görüntünün İçinde Gizli Halde Bulunan Algısal Model

“Somut algısal örnek doğrudan tayin edilen mecazi görüntüler vasıtasıyla görünür hale gelir. Daha sonra mecazın son referans noktası ortaya çıkar. Bu referans noktası olmadan örneğin doğası ya da yapısı algılanamaz.”

Her görüntünün içinde “Dil ve Mecaz” kitabının yazarının görüşüne göre onun örnek olarak adlandırdığı herhangi bir bilgiyi kötülemek için zorunlu bir durum vardır. Zira “İnsan gerçekliği doğrudan kavrayamaz. Onu aracının -ki o analiz için bir yöntemdir- uzlaştırmasıyla kavrar.”[56]

Mecazi görüntü dilsel anlam seviyesinden mecazi anlam seviyesine geçişe izin veren bir ikilik içerir. Daha sonra anlamın ötesindeki seviyeden doğanın ötesindeki seviyeye kapalı olarak geçiş sağlanır. Aynı zamanda mecazi görüntü bilişsel ve algısal model ile, el-Mesîrî’ nin algısal model olarak isimlendirdiği görüş ile de bağlantılıdır. Bu algısal model el-Mesîrî nazarında herhangi bir bilgiyi kötülemek için zorunlu bir durum olarak sayılır.

Zira “İnsan gerçekliği doğrudan kavrayamaz. Onu aracının -ki o analiz için bir yöntemdir- uzlaştırmasıyla kavrar.”[57]

Benim gördüğüm kadarıyla gizli açıklayıcı model ya da algısal model düşüncesi fikrinin hem dil hem de şiir, modernizm, laiklik ya da bunlar dışındakileri eleştirileri gibi farklı sahaları içinde kuvvetli bir şekilde mevcut olması sebebiyle el-Mesîrî’ nin neredeyse en önemli analiz gereçlerinden biridir.

El-Mesîrî mecaz olgusunu “Herhangi bir lafzın, asli sözlük anlamı ile bu kullanımdan doğan yeni mecazi anlamı arasında bir ilişkinin bulunması sebebiyle ve lafzın gerçek anlamını kullanmayı engelleyen bir delilin bulunması şartıyla gerçek veya asli sözlük

---

[55] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve’l-Mecaz beyne’t-Tevhîdi ve Vahdeti’l-Vücûd, Dârü’ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 18.

[56] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, Rıhletî el-Fikriyye fî’L-Büzûri ve’s-Simâr – Sîre Ğayr-i Zâtiyye Ğayr-i Mevdûiyye, el-Hey’etü’l-Âmme li-Kusûri’s-Sekâfeti, 2000, 1.Basım,syf 42.

[57] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, Rıhletî el-Fikriyye fî’L-Büzûri ve’s-Simâr – Sîre Ğayr-i Zâtiyye Ğayr-i Mevdûiyye, el-Hey’etü’l-Âmme li-Kusûri’s-Sekâfeti, 2000, 1.Basım,syf 42.

anlamı dışında kullanılmasıdır”[58] şeklinde Arap rasyonalizminin tarif ettiği gibi anlamaktadır.

Bu tanım eski zamanlardan beri dilcilerin, belağatçilerin ve usülcülerin mecazla ilgili anladıklarından çok da farklı değildir.[59] Bu alandan el-Mesîrî’ nin getirmiş olduğu bir yenilik yoktur. Bununla birlikte el-Mesîrî bilişsel mecazın görevinin sadece etkileyici estetik bir görev olmadığını zorunlu bir iş olduğunu ve özellikle bileşik olguların işlenmesinde algısal bir zorunluluk olduğunu düşünmektedir. “ Dilsel mecazın ya da İstiare, Kinaye ve ya Mecaz-ı Mürsel’in bazı durumlarda sadece süs ve güzelleştirme olabileceğini düşünüyoruz.[60] Ancak o çoğu zaman insan düşüncesinin algı işleminden ayrılması mümkün olmayan bir parça olan dilden dokunmuş esas bir parçasıdır. Zira biz “suyun gözünden”(su kaynağı - عين الماء), “ Bardağın elinden”(Bardağın sapı - يد الكوب) ve “Masanın Ayağından”(رجل المائد) bahsederiz.

Belki de el-Mesîrî sıradan mecazi anlam ile kullanım alışkanlığının arasını sanki o gerçek anlammış gibi karıştırmıştır. El-Cürcânî bu konuda “Bu alanda üstatların sözlerinde dışında bulamayacağın hayret verici güzellikte ve nadir olan istiareler olduğu gibi halktan olanların bir aslan gördüm, denize geldim, dolunay ile karşılaştım sözlerimiz gibi sıradan istiarelerini görmedin mi?” demiştir.[61]

El-Mesîrî mecazi anlamda her ne olursa olsun Allah’ın bilinmesini ve onu algılamamızı sağlayan bir vesile bulur. “Mecaz sadece bileşik insan varlığını anlama vesilemiz değildir. O aynı zamanda Tanrı’yı algılama vesilemizdir. Çünkü o bir yandan görme ve işitme duyularını aşkın olan bazı Tanrı sıfatları ile bir başka taraftan bazı görerek ve duyarak algılanan fiziksel(maddi) kanıtları birbirine bağlamaktadır. Bu sınırlı insanî olanla sınırsız Tanrısal olan arasında bir bağdır.”[62]

---

[58] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve’l-Mecaz beyne’t-Tevhîdi ve Vahdeti’l-Vücûd, Dârü’ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 12.

[59] Bkz: Ebu’l-Hüseyin Ahmed bin Faris, es-Sâhibî fî fıkhu’l-Luga ve Sünenü’l-Arab, Talik: Ahmed Hasen Besec syf 149-150, 1.Basım, Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut, 1997. Dr. Mehdi Salih es-Sâmirâî, el-Mecâz Fi’l-Belağati’l-Arabiyye Fima Ba’dehâ, Dâru’d-Da’ve , 1.Basım, Hama-Suriye; Tehzîbu’l-Îdâh 2/152,; Dr. Ahmed Matlub, Mu’cemu’l-Mustalahâti’l-Belağiyye, 3.Cilt syf 193, El-Mecma’ El-İlmî el-Irâkî, 1983-1987

[60] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve’l-Mecaz beyne’t-Tevhîdi ve Vahdeti’l-Vücûd, Dârü’ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 13.

[61] Abdu’l-kahir bin Abdi’r-rahman bin Muhammed el-Cürcânî (ö.471) Nazariyyatü’n-Nazm, Esrâru’l-Belâğa ve Delâilü’l-İ’câz adlı eserlerin sahibidir. Bkz: Abdu’l-kahir el-Cürcânî, Delâilü’l-İ’câz, Thk: Mahmud Muhammed Şâkir Ebu Fihr, Mektebetü’l-Hâncî, Kahire, Tarihsiz, 1.Bölüm, 67.cüz.

[62] Abdu’l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve’l-Mecaz beyne’t-Tevhîdi ve Vahdeti’l-Vücûd, Dârü’ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 167.

El-Mesîrî' ye göre Mecazın iki benzer unsuru vardır. Yeni bütüncül organik yapıyı göstermek için unsurlardan biri zatını diğerinde kaybetmez. Aksine mecaz dil-fikir ve gösteren-gösterilen ikiliğinden doğar. Bu ise Yaratıcı-Yaratılan ikiliğinin yankısıdır. Yaratılan (Mahluk) Yaratıcı' dan ayrılır ancak aşkın bir yaratıcıya inanır ve onunla iletişim kurma noktasında umudunu yitirmez. Aynı şekilde mecaz insanlar arasında iletişimin imkanını ifade eder. Yaratıcı ile Yaratılan arasındaki ve hatta insan ile insan olan diğer kardeşi arasındaki algısal mesafeyi daraltır. El-Mesîrî Allah Teala'nın Nur Suresi 35. Ayetini (اللهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ المِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ) ayetini delil olarak kullanarak bu türden bileşik mecazi anlama bir örnek verir:

Örneği " Bu ayette mecaz için genel yapı Allah Teâlâ'nın duyulara dayanan insan dünyasından unsurları kullanarak ve bu unsurlarla Allah Teâlâ arasında (الله مثل النور) cümlesi ile bir bağ kurarak insan zihnine yaklaştırılmasıdır. Ayırma işlemi, aşkınlığın vurgulanması ve gizliliğin olmadığı ise oldukça bileşik/karmaşık bir düzende yapılır. Bu işlem mecazın yoğunluğunda görünür hatta "نورٌ على نور" mecazi görüntüsüne ulaşana kadar açık bir merkez ve Allah ile Nur arasında belirli bir ilişki göremeyiz. Bu zaten merkezi olmayan her türlü gizlilik, hulûl ve cisimleşmeden arınık olan ve aşkın merkezi açıklayan mecazi bir görüntüdür" sözleriyle açıklar.[63]

Biz Tanrı'yı mecaz vasıtasıyla algılıyoruz. Çünkü merkezi kaybettiğimizi hissediyoruz ancak dünyaya ait unsurları kullandığı benzetmesi ile O'nu tamamen kavradığımız duygusuna da kapılmıyoruz. Çünkü Allah Teâlâ'nın (c.c) doğayı ve tarihi aşkın olduğuna dair derin duygularımız devam ediyor. O (c.c) nur gibidir. Ancak nur değildir. Çünkü O'nun bir benzeri yoktur.

El-Mesîrî mecazın Kur'ân-ı Kerim'de varlığının derinliğini, bileşikliğini ve anlam türetmedeki gücünü ve insanın önündeki dünyaya ait sınırlarını vurguladığını söyleyerek devam eder.[64] "İnsanı sırlarını ve mucizelerini keşfetmeye çağıran Mecazın varlığı Mukaddes metnin Tanrı'nın insana bir mesajı, üretici bileşik bir metin, bazıları açık bazıları gizli çeşitli anlamları ve seviyeleri olduğu anlamlarına gelir."

[63] A.g.e syf 159.
[64] A.g.e. syf 161.

3.4. Mecazi Anlamın Algısal Boyutu

"Dil ve Mecaz" adlı kitabın sahibini algısal görüntü kavramını oluşturmak için psikoloji biliminden yararlanmış olduğu açıktır. Çünkü el-Mesîrî' nin anladığı şekliyle ve özellikle onu tanımlayan âlimlere göre algı "Duyulardan beyine doğru gelen bilgileri açıklama yoluyla çevremizdeki evreni anlama çabasıdır. Bu noktada anlama işlemi kodlamayı, analizi, depolamayı ve gerekli olduğu durumda harici tepkiyi içermektedir" tarif edilir. [65]

Algı olgusu psikoloji bilimi âlimlerinde insanın gündelik hayatıyla ilişkili olması sebebiyle en çok ilgiyi elde eden konulardan biridir. Zira kişi anlama ve analizi gerektiren binlerce uyarıcı ile ilgilenmektedir. Aynı zamanda o insandaki bilişsel yapı, onun eğilimleri ve farklı yetenekleri ile bağlantılı üst seviyede düşünsel bir işlemdir. Algısal Psikoloji insan beyninin bilgi üretim yolları ve bunu yaparken kullandığı sistem ile zihin ve insan çevresi arasındaki etkileşim yollarıyla, bilgi depolama biçimleri ve onları zihinsel tasarılara ve ihtiyaçlara göre kullandığıyla ilgilenir. Sanki algısal mecaz sadece anlamın taşınması için dilsel bir araçtır. Buradan el-Mesîrî' nin mecazın evreni algılama ve onun hakkında görüş tarzları edinme vesilesi olduğu düşüncesi doğrulanır. " Bazı mecazlar (istiare)/ benzetmeler kullanılmadan âlemin olgu ve bileşenlerini idrak edemez ya da onu tecrübe edemeyiz."[66] Buradan hareketle Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî Arap düşüncesinde edebi, siyasi, dini, sosyal vb. farklı söylemler ile etkileşim halinde bulunması açısından mecaz için algısal bir görev kurmak istiyor.

[65] Envâr Muhammed eş-Şarkâvî, İlmu'n-Nefsi'l-Ma'rifî el-Muâsır, Mektebetü'l-Encelû el-Mısriyye, 2.Basım, 2003, syf 27.
[66] George Lakoff ve Mark Johson, El-İstiarât elletî Nuhyâ bihâ, Trc: Abdu'l-Mecid, Cühfe, Dâru Tûbkâl l'-n-Neşr , Kasablanka, 2.Basım, 2009, syf 13.

3.5. Algısal Görüntünün Anlamsal Seviyeleri

El-Mesîrî görüntünün kitabında sunduğu örnekler vasıtasıyla algısal açıklayıcı mecazi iki ucu keskin bir silah olduğunu vurgulamaktadır. " İngiliz yazar Thomas Edison 18.yy'da The Spectator dergisinde Batı Medeniyetindeki Yahudi cemaati üyelerini nitelemek için mecazi görüntüyü kullandı. 'Yahudiler onun vasıtasıyla geniş mesafelerle birbirinden ayrılmış milletlerin birbirleriyle konuştukları ve insanlığın birbiriyle bağlantı kurduğu bir alet olmuşlardır' dedi. Daha sonra mecazi görüntü derinleşti ve Edison onların yüksek bir binada büyük çiviler ve vidalar gibi olduklarını açıklayınca daha da netleşti. Bu mecazi görüntü Batı Medeniyetinin Yahudilerin esas itibariyle kıymetli olmadığını bununla beraber mutlak önemlerinin binaya sabitlik vermeleriyle onu koruyor olmasından kaynaklandığını ya da onların bir vesile olduğunu bir amaç olmadığını düşündüğünü gösterir."[67]

Algısal mecazi görüntünün renklendirilmesi mümkündür çünkü o bir görüş değildir. El-Mesîrî' ye göre onun tarafgirliğin geçirilmesi ve onun gizli bir şekilde empoze etmek için bir araç olarak kullanılması mümkündür.

El-Mesîrî' nin zikrettiği örnekler:

- Gerillalar hakkında onları terörist sayarak konuştuklarında aslında kendi anlayışlarını somutlaştıran mecazi görüntüleri dayatmaktadırlar.
- Tarihi, kültür mirasını ve kimliği çağrıştıran "Arap Dünyası" kavramı yerine vicdanlarımıza kültürü ve tarihi olmayan geniş bir araziyi iletmek için "bölge" (المنطقة) kelimesini kullandıklarını görüyoruz.
- Diğer bir örnek İsrail şarkılarındandır. Tümünü zikrettim çünkü bütüncül anlamları ve el-Mesîrî' nin açıkladığı ikincil anlamları ahenklidir.
- 80'li yıllardaki مائير بانا adlı şarkı Siyonist meşruiyetinin yıkılışını ve vatandaşların bu konudaki duygularını ifade eden güzel ve acıklı bir şarkıdır: [68]

"كلهم ذاهبون إلى مكان ما

[67] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 19,20.

[68] A.g.e syf 27,28

يرنون للمستقبل العذب

أما أنا، فأستيفظ في الصباح

وأركب الحافلة رقم هـــ المتجهة للشاطئ

الحافلة مليئة بالدخان، وعجوزين، والكمساري

وهناك كتابة علي حائط اسمنتي

ماذا حدث للدولة؟

انظر إلى الدولة .

وانظر إلى الأسمئت!

تغني الطيور "صباح الخير"

لعله يمكنني أن أطير معها بعيدا ولا أسقط"

Hepiniz bilinmeyen bir yere gidiyorsunuz

Tatlı bir gelecek için umutla bakıyorsunuz

Ama ben sabah uyanıyorum

Deniz kıyısına giden H rakamlı otobüse biniyorum

Otobüs duman, yaşlılar ve kondüktör ile dolu

Orada çimento duvarın üzerinde bir yazı var

Devlete ne oldu?

Bak devlete

Ve bak çimentoya

Kuşlar “günaydın” diye şarkı söylüyor

Keşke devlet de onlar ile beraber uzaklara uçsaydı ve yıkılmasaydı

Otobüsün boşluğu mukim Yahudi vatandaşlarının bunalımı için çok iyi bir semboldür. Onda -belki de yaşlı Yahudi halkını temsil eden- yaşlılar dışında hiç kimse yoktur. Şarkıcı çimentonun üstünde adı yazılı olan devlete ne olduğunu sorguluyor. Bu ise cansızlık ve ölümün sembolüdür. Tüm bunlara mukabil otobüsün ve katı çimentonun dışında yeni bir başlangıcı müjdeleyen kuşların şarkısı vardır. Şarkıcı tüm bunlardan uzağa uçmak istiyor. Bununla beraber şarkı kaçma olanağının belirsizliğini ve yıkılmanın ise var olan ihtimal olduğunu belirtir.

Yukarıda zikredilenler dil düşünürü el-Mesîrî’ nin kitaplarının çoğunda algısal mecazi görüntüler vasıtasıyla yaptığı analizlerde yöntem olarak uyguladığı algısal mecazi görüntü kavramı, görevleri ve ilişkileridir. Bazı durumlarda el-Mesîrî kültürel eleştiri olarak terimleştirilen şeyle temasa geçiyor. Ancak o el-Mesîrî’ nin olduğu haliyle geleneksel dil eleştirisi ile karışmış halde bulunur. Metnin iç ve dış görüntüsünü birleştirir. Hem Cemal Hamdan’ ın kitaplarını anlayışında hem ansiklopedilerinde hem de Dil ve Mecaz adlı kitabında yöntemi açıkça görülür. Edebi ya da siyasi metinleri ve bilinçli ve bilinçsiz görüntülerin seviyelerini algılamada anlamanın girişi gibidir. Bu da onun görüşündeki dilsel unsurun merkeziliği fikrinin doğrular.

3.6. Modelin Araştırılması

Yöntemini açıklayarak “ mecazi görüntüleri analiz etme vasıtasıyla herhangi bir metnin içinde gizli bulunan modele ulaşmak için araştırmacı metnin defalarca okur ta ki tekrarlayan temel görüntülerin üzerine elini koyabilsin ve temel görüntüleri birbirine bağlamaya çalışır. Daha sonra içinde yer aldığı bağlam üzerinden anlamlarını belirtir. Sonra ondan bilişsel bir model/örnek somutlaştırır. Böylece metnin dağılmış gibi görünen kısımları birbirine kenetlenmiş bir bütün haline gelir”[69] diyor.

[69] A.g.e syf 18.

el-Mesîrî mecazi görüntüleri analiz etme vasıtasıyla elde edilen herhangi bir metnin içinde gizli halde bulunan örnek ifadesi ile "İnsan aklının bir bilgi topluluğundan yararlanarak somutlaştırdığı betimsel yapıyı" kasteder.[70]

Dil ve Mecaz adlı kitabın sahibine göre ister bilişsel ister analitik ister açıklayıcı olsun her algısal örnek/model kendisini açıklayıcı bir görüntüye tercüme eder. Bu görüntü zihinsel bir temsildir ya da evren ile alakalı belirli bir düşünceye işaret eden zihinsel bir anlatımdır. el-Mesîrî kitaplarında daima anlamların ve bütün bileşikliği ve ikilliği ile insan algısının arkasındaki gizli anlamı araştırmakla meşguldür. Ancak el-Mesîrî onların bu anlamların farklı ve çeşitli olduklarını anlamaktadır.

3.7. Algısal Görüntünün Seviyeleri

Algısal mecazi görüntü farklı, çelişik ve çeşitlidir. el-Mesîrî " Mecaz 'Bu adam aslan gibi yürüyor' cümlesinde olduğu gibi açık, anlaşılır, basit ve bilindik olabilir. 'Acılar ağlayan bir bulut gibi yağar' cümlesinde olduğu gibi açık, bileşik ve alışılmadık olabilir. ' İsviçre'de trenler saat gibi yürüyor' cümlesinde olduğu gibi araştırmacının fark edemeyeceği şekilde gizli olabilir"[71] demektedir.

Mecazi görüntülerin ve söylem analizinin algısal anlamlarının derinliğinin analiz edilmesi Batı'nın farklı seviyelerde kullandığı birçok görüntünün (imge-suret) ortaya çıkarılmasına sebep olmaktadır.

3.8. Çıkarımlar

1- El-Mesîrî mecazın zihinsel, gerçekçi ve görevsel boyutlarını ortaya çıkarmak için mecaz olgusuna algısal ve görüntü (suret) kelimelerini eklemiştir.
2- Arap kültür mirasından fışkıran bir terimi yontmuştur. Milletinin tarihi belagatinden vazgeçmez. Ancak bakışlarını geleceğe çevirir. Ve çağdaş dilbilimci söyleme uyum sağlar.

---

[70] Ahmed Merzâk, en-Nemuzec el-Ma'rifî ve'n-Nemuzec el-Ma'rifî El-Ğarbî İnde'l-Mesîrî : el-Mefhûm ve'l-Meâlim ve't-Tecelliyât , Varaka Bahsiyye Mukaddime İlâ er-Rü'ye ve'l-Menhec fî A'mâli'l-Müfekkir Abdi'l-Vehhâb el-Mesîrî, Câmiatü'l-Kahire, Külliyyetü'l-Ulûm ve'l-İktisâd Bernâmicu'l-Hadârât, 2004, syf 62.
[71] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 28.

3- Birikimsel olmayan üretici bilişsel bir örnek/model sunmaktadır.

4- Mecaz olgusunun görevi sadece estetik boyuttan zorunlu, algısal ve bilişsel bir boyuta doğru bir aşkınlık kazanmaktadır.

5- Mecazi görüntü, belirli bir fikri aktarmak için gerçekliğin ayrıntılarını yeniden düzenleyen mecazın yaptığı şeyi kontrol altına alarak zayıflatmak isteyen algı sisteminin tarafgirlik mantığını parçalamak için kullanılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Projenin Dayanak Noktaları

المشروع (proje) kelimesi شرع fiilinden elde edilmiş ism-i mefuldür. Fiil Lisânu'l-Arab' da شَرَعَ/يَشْرَعُ / شَرْعًا/ شُروعًا çekimi ile geçer. شَرَعَ الوارِدُ ifadesi ağzı ile suyu içti anlamındadır. وشَرَعَتِ الدوابُّ في الماء ifadesi ise binek hayvanları suya girdi demektir. ودوابُّ شُروعٌ وشُرَّعٌ ifadesi de hayvanlar suya doğru girdi anlamındadır. الشَّريعةُ, الشِّراعُ ve المَشْرَعةُ kelimeleri suyun vardığı yerleri ifade eder.[72]

المشروع (Proje/Tasarı) kavramı herhangi bir yerine getirme için ilk fikri ya da herhangi bir şeyi yazmanın başlangıcını içinde barındıran bir kelimedir. Öyleyse tasarı/ proje (المشروع) gelecekte gerçekleştirilecek faaliyetlerin teorik başlangıçlarıdır. Dilsel proje, belirli bir olgu için yeni tasavvurlar oluşturma gücü sayesinde zamansal ve varoluşsal olarak büyümektedir. Metinlerle girişilen ilişkilerde yeni yollar üretmektedir. Dilsel proje düzenli bir devamlılık ve uygulama ile teorik arasını birleştirmeyi gerektirir. Bu iki şart da telif ettiği eserler 1961 yılında Şiir dergisinde yazdığı "Trajedi ve Hüzün Duyguları Arasında…. Yılan Derisi Üzerinde Çalışma Başlangıç ve Bitiş" başlıklı yazısından ve 2007 yılında Kahire'de devlet ait olan Mektebetü'ş-Şürûk matbaasında basılan "Edebiyat ve Düşünce: Şiir ve Düz Yazıda Çalışmalar" adlı kitabından beri dil, edebiyat ve eleştiri alanlarından kopmayan el-Mesîrî' nin projesinde/tasarısında bulunmaktadır. el-Mesîrî hayatının son günlerine kadar kitaplar ve söylemler ile bağlantılı olarak kalmıştır. Yani proje için var olan düzenlilik ve akademik teoriler ile harmanlama şartları el-Mesîrî' de kuvvetli bir şekilde mevcuttur.

4.2. Dilsel Projenin Özellikleri ve Odak Noktaları

el-Mesîrî' nin dilsel projesi/tasarısı bilişsel kuruluşu, bilişsel referans noktalarını/dönüş noktalarını açıklamayı ve beşeri kültürün özellikle anlam, delalet, dünya görüşü ve Tanrı gibi alanlardaki büyük sorularına tam ve bilimsel cevaplar üretmek için yeterli metodolojik ve bilimsel araçları sunan teorik çerçeveyi gerektiriyordu.

---

[72] İbn Mazur, Lisânu'l-Arab, Dâru Beyrut, 8.cüz, syf 60 ش ر ع maddesi

el-Mesîrî bir dizi kavram ve teorik verilere gerçek dünyada canlılık vermek için uygulamalı icraatlar belirledi. Ve kitabının ilk sayfalarından itibaren Tek tanrılı (Tevhîdî) sistemlerin, gösteren ve gösterilen arasındaki benzersiz ilişkiye dayandığını ve bu ilişkinin aynı anda hem bitişik hem kopuk olduğunu, gösteren ile gösterilen arasında nihai kesinliğe ve uzlaşmaya varmayan bir mesafe var olduğunu açıkladı. Atalarının Halku'l-Kur'ân meselesi gündeme getirildiğinde konunun akide alanından dil alanına nakledildiği yöntemlerine işarette bulundu. Böylece lafız ve anlam meselesi bilişsel bir meseleye ve Araplar tarafından iyi bilinen kavramsal bir teoriye dönüştü. es-Suyûtî, Fahreddin er-Râzî' nin " Görüntünün zihindeki değişimine göre lafzın da değiştiği görüşünü delil olarak kullandılar. Çünkü bir kişi uzaktan bir siluet görse ve taş zannetse o cisme taş ismini verir, biraz yakınlaşsa ve onu ağaç zannetse ona ağaç ismini verir, yine biraz yaklaşsa ve onu at zannetse ona at der. Sonunda onun insan olduğu ortaya çıkarsa ona insan adını verir. Buradan da anlaşılmaktadır ki kelimenin isimlendirilmesi dışsal anlamlar olmadan zihinsel anlamlar etrafında şekillenmektedir. Bu da isim vermenin harici değil de zihinsel bir işlem olduğunu göstermektedir"[73] sözünü aktarmıştır.

El-Mesîrî' nin Hulülcülük, Yapısalcılık, Yapıbozumculuk, Modernizm vb. meselelerine onların bilişsel kökenlerini ve dil ve inanç arasında bağlantı kuran dünya görüşlerini zihninde canlandırarak yaptığı da bunun aynısıdır.

El-Mesîrî' ye göre insan, insan hakkındaki iki temel görüş arasında salınmaktadır: bunlardan biri insana kendi türünden olmayan tüm diğer varlıklardan ayrılan bileşik bir varlık olarak bakan görüştür. O sonunda maddi ve doğal olarak açıklanabilecek bileşiklik derecesindedir. Yani insanın, her insanın doğa kanunları vasıtasıyla açıklanması mümkündür diyen görüştür.

Aynı zamanda insanı tür ve derece bakımında tüm diğer varlıklardan derin bir şekilde farklılaşan farklı bileşik ve eşsiz bir varlık olarak gören bir görüş daha vardır. Çünkü bu görüşe göre insan bütünlüğü içerisinde niceliksel maddi açıklamalardan kaçılan bir

[73] Celâleddin es-Suyutî, el-Müzhir, Thk: Muhammed Ahmed Câd el-Mûlâ ve ark., Dâru't-Turâs el-Arabî, Kahire , 3.basım, 1.cilt sayf 42.

değerde kalır. El-Mesîrî' nin düşünsel ve felsefi yazıları insan dünyası ile maddi dünya arasında niteliksel temek farklılıklar olduğu iman meselesinden hareket eder.
Dil projesinin/tasarısının özellikleri aşağıdaki eksenlerde belirlenmiştir:

4.3. Tarafgirliğin Algılanması ve Mesafenin Ortaya Çıkarılması

Lisânu'l-Arab' da الحَوْزُ ve الحَيْزُ ifadeleri yavaş yürüyüş ve yumuşak gütme anlamında geçmektedir.[74] حاز /يَحُوز/ يحِيز çekimleri ile kullanılır. حازَ الإبلَ deveyi müsamaha ile güttü anlamındadır. التَّحَيُّز ise eğilmek, bükülmek ve çevrilmek, döndürülmek anlamlarınadır. تَحَيَّز الرجلُ ifadesi adam doğrulmak istedi bu onu yavaşlattı anlamındadır. و harfi ile الحَوْزُ şeklinde kullanılışı daha doğrudur . حَيْزِ حَيْزِ ifadesi keçileri güderken kullanılır. Kelimenin genel anlamı katılmak ve bir şeyi terk ederken diğerini seçmektir. El-Mesîrî' de terim olarak kullanımı "Gösteren ile gösterilen arasındaki mesafenin doldurulması tamamen insani bir çabadır. El-Mesîrî onu seçimin kaçınılmazlığı ya da insan çabası ve sonra tarafgirlik olarak adlandırmaktadır. Kişi bir defada tek bir anda bir şeyi ya da karşılığını seçemez. Bu yüzden onun bir şeyi seçimi taraftarı olduğu şeydir."[75] El-Mesîrî " Gösterenin gösterilen ile eşleşmesi seçim, çaba ve taraftarlıktır. Bu bölümün bakış açısında bu eğilimin bilinçli mi bilinçsiz mi olduğu önemli değildir. Nefislerin ne sakladığı ancak Allah bilir" demektedir.[76]
"Dil ve Mecaz" kitabının sahibi "dilin göreli sabitliğinin hızlı değişim ile karakterize edilen gerçekliğin zıttına olduğunu fark etmiştir. Bu dil ve mecaz arasındaki mesafenin geniş olduğu anlamına gelir. Mecaz dil dokusunun özüdür. Mecaz sanki fotoğraf makinesiymiş gibi gerçeği olduğu gibi yansıtmaz aksine o içinden geçen maddeyi renklendiren filtre gibidir."[77]

Bu renklendirme ya da eğilime örnekler veriyor. Onlardan biri : " Avrupalı yaşlı adam terimi 19.yy sonlarında Batı siyasi söyleminde kısaltmış olarak bir adamın görüntüsüne delalet ederdi ki o adam Osmanlı Devleti idi. Bu söylem bizim ondan tiksinmemize ve bazen ona şefkat göstermemize sebep olur. Osmanlı Devleti'nin halkını dünyayı sürükleyip harap eden Batı sömürge saldırısından koruduğunu unutmamız için var edilmiştir. Ancak bu görüşün Arap ve İslam halklarının

[74] Lisânu'l-Arab حوز maddesi
[75] Hilâl Muhammed El-Cihâd, el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Nisan 2007, syf 641-642
[76] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 195.
[77] es-Sekâfetü ve'l-Menhecü Hıvârâtü'l-Mesîrî, Thr: Suzân Harfi, Dâru'l-Fikr, 5.Basım, 2015, syf 306

görüşleriyle uzaktan ya da yakından alakası yoktur. Bu görüntü hastanın Avrupa sınırlarında olduğunu ancak onlardan biri olmadığını farz ediyor."

İkinci örneği Batı bilişsel tarafgirliğini delillendirmek için aktarır:

" Erkek, kadın ve bu ikisinin çocuklarına işaret eden Aile kavramı anlamını tamamen yitirdi. Çünkü bu kavram Batıda erkek, kadın ya da biseksüel olsun herhangi bir cinsiyetten herhangi bir sayıda insan arasındaki geçici ya da devamlı düzene işaret eder olmuştur."[78]

O kimi zaman birden çok anlama daha da yakınlaşan, kimi zaman çelişkili olan kimi zaman da anlamsızlığa sebebiyet veren birçok farklı anlam taşımaktadır. Bu belki de gösterenin diğer bir gösterilenden ayrılmasının sonucudur.

4.4. Sözlüksel Mirasımızın Yeniden Keşfedilmesi

Bu durumun üstesinden gelmek için El-Mesîrî gösterenlerin tercüme edilmemesini, ya da harfiyen tercüme edilmesini yani olduğu gibi alınmasına davet eder.[79] Arapça sözlüklerin hepsinin tüm lafzi, sarfî ve anlamsal imkanları ile yeniden gözden geçirilmesi ve kuruyan ve üzerlerine harfi tercüme ve bilişsel itaatten doğan terimlerin baskı kurduğu eski gösterenleri yeniden aramak gerektiğini vurgular. Bu yöntem ise sadece sözlükten değil Arap kültüründen hareket eden ve dilin bilişsel temellerinin farkında olan bir Arapçaya çeviridir.

Arapça sözlüklerin hepsinin tüm lafzi, sarfî ve anlamsal imkânları ile yeniden gözden geçirilmesine ve mesela kuruyup giden eski gösterenlerin araştırılmasına davet eder:[80]

- İnsan toplumu hakkında konuşurken kullandığımız Umran (العمران) ve birbirine karşı sevgi ve merhamet göstermek anlamındaki التراحم gibi kelimeler kurumuş, kullanımdan kalkmıştır. Ve Batı sözlüklerinde bir dizi bileşik önemli anlamları niteleyen karşılığı bulunan دیباجة kelimesinin ortaya çıkarılması mümkündür.

- Aynı şekilde art kelimesinden daha kapsamlı olan فن kelimesi ve

[78] A.g.e syf 142.
[79] Hilâl Muhammed El-Cihâd, el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Nisan 2007, syf 647.
[80] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 213.

- Ve yine eleştirenin metin ile ilişkisini nitelemek için kullanılan استنطاق النص (metnin sorgulanması) tabiri örnek olarak verilebilir.
- "Dil ve Mecaz" kitabının sahibi insani bilimlerin ve başlangıcı isim olmayan fiil, mastar ya da camit ismin tersine fiilin kendisinden türetilebileceği (اجتماع-قيام) isim olan terimsel bir biçimin kurulmasına davet ediyor.

El- Mesîrî' nin tüm bu önerileri Batı terimlerinin ve onun bilişsel yanıltıcı merkezîliğinden daha geniş bir terim ile yerinden sökülmesi mümkün olan bir şifre olması ve genel insan dili içinde somut bir cümle ve sözsel terkib olması için vazgeçirmektir.

4.5. Anlamsal Üretim

Anlamsal üretim ifadesi ile anlatılmak istenen konuşanın yeni sözlüksel anlamlar ve yeni anlamsal terkipler yaratmasıdır.[81] Bu üretim daha önceki nesillerin bir şekilde bu günlere taşıdığı kavramlar için yeni anlamlar üretmek yoluyla yapılır. Bu işlem sınırlı kelimler için anlamsal açılımlara dayanır. Zira el-Mesîrî " kelimeler içinde ilk vad' edilen es-Suyutî' nin görüşünün zıttına vad' edilmiştir. Zira es-Suyutî 'Dilin hepsi aynı anda vad' edilmez. Aksine vad' işlemi arka arkaya meydana geldi. Bundan donra ihtiyaç duyulduğunda yeni şeyler üretildi' demektedir."[82]

Bu üretim çeşitleri arasında dönüşümsel üretim vardır. "Dilde ses, sarf, nahiv, şiirsel zorunluluk, tertip kuralları, hazf veya ziyade gibi düzeylerdeki dönüşümlere dayanan kelime ve terkipler üretilir." [83]

Ancak anlamsal üretim el-Mesîrî' deki haliyle "Dilin kelime ve terkiplerini üreten kavramları ve anlamları araştırmaktır. Ve bu araştırma cümleye, anlama, araçlara, bazı sarf, fıkıh ve dil meselelerine dayanır" şeklindedir.[84]

---

[81] Hisâm el-Behensâvî, et-Tevlîd ed-Dilâlî, Mektebetü Zehrâü'ş-Şark, Kahire, 2003, syf 10.
[82] Celâleddin es-Suyutî, el-Müzhir, Thk: Muhammed Ahmed Câd el-Mûlâ ve ark., Dâru't-Turâs el-Arabî, Kahire , 3.basım, 1.cilt sayf 55-56.
[83] İbrâhîm Muhammed Elbeb, Melâmihu't-Tevlîd fi't-Turâsi'l-Lugavî, Mecelletü Câmiatü Tişrîn li'd-Dirâsâti ve el-Buhûsi'l-İlmiyye, Silsiletü'l-Âdâb ve Ulûmi'l-İnsâniyye, 27.cilt (2005)
[84] A.g.e

Örneğin Avrupa dillerinde anlamı karışık olan İdeoloji kelimesi[85] için el-Mesîrî Arapça 'da eş denk bir kelime üretmiştir ki o kelam, görüş ya da itikad/inanç anlamlarındaki "söz" kelimesidir.[86] Bu üretimin amacı bir alternatife ulaşma ya da nakletme işlemini aşmaktır. Bununla beraber Sâmî diller dilde temel olanın fiil olduğu görüşü ile karakterize olmuştur. Ben de Arapça bilimlerde fiilin merkezî işgal ettiğini düşünüyorum" el-Mesîrî' nin üretmeye çalıştığı kelimelerden bazıları şunlardır:

- الأيقونة kelimesinden üretilen التأيقن [87]

الأيقونة (ikon) suret ya da heykel anlamına gelmektedir. Hıristiyan dünyasında ise "levha" ve "açık resim" ya da İsa' nın ya da Meryem'in kimi zaman da azizlerden birinin mozaik levhası anlamına gelir. (Fr. Bas-relief) İkonlar yardımcı aletler ya da kullar için aracılar sayılırdı ki onun vasıtasıyla ikonda tasvir edilen mukaddes şahıs dualarını işitsin. 8. Ve 9. Asırlarda (İslam etkisi altındayken) Konstantin çevresinde "İconoclasm" yani "ikonların yıkılması" ya da "putların yıkılması" olarak adlandırılan bir hareket ortaya çıktı. Bu hareketin davetçileri ikonların ibadet edenlerin çoğunun ikonların sadece onların sembolü olmayıp gerçekten İlahî hulûlün mekânı olduğu, önünde durdukları heykelin içine Tanrı'nın hulûl ettiğini zannetmeleri ile birlikte putperestlikte düşüşe neden olduğunu düşündüler. (Yani gösteren ile gösterilen arasındaki mesafeyi ortadan kaldırdılar.) Böylece heykel Tanrı'nın kendisi oldu. Yani Tanrı putlaştı. التأيقن yani ikonlaşmanın en üst mertebesi işte bu putlaşmadır.

[85]George Lauren, El-İdeolocya ve'l-Hüviyye es-Sekâfiyye el-Hadâse ve Hudûri'l-Âlem es-Sâlis, Trc: Feryâl Hasen Halife, Mektebetü Medbûlî, 2013.
[86] es-Sekâfetü ve'l-Menhecü Hıvârâtü'l-Mesîrî, Thr: Suzân Harfi, Dâru'l-Fikr, 5.Basım, 2015, syf 187.
[87] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 162.

- الحوسلة

el-Mesîrî' nin oluşturduğu bir terimdir. البسملة ve لحوقلة terimlerine benzemektedir. Anlamı ise vesileye dönüşmektir.(ي harfi telaffuz hızı için hazf edilmiştir.) bu terim insan ile beşeri sıfatıyla değil de hiçbir özelliği ya da kutsiyeti olmadan sadece kullanılan bir madde yani sadece belli bir şeye ulaşma vesilesi sayarak onunla etkileşim haline geçildiğinde kullanılır.

- Amerikalılaştırma (الأمركة - Americanization) [88]

el-Mesîrî' nin topluma ya da ferde Amerikan şeklini verme ve Amerikan hayat tarzının yaygınlaştırmasını anlatmak için ürettiği bir kavramdır.

- Coca Colalaştırma -الكوكلة (Cocacolization)

Coca Cola Amerikan hayat tarzının, yayılmasının ve uluslararası hale gelmesinin sembolüdür. الكوكلة kelimesi ise küresel tüketim asrında sömürgeciliği ifade eder. Bu sömürgecilik zorlamaya değil hileye başvurur. أمركة ya da كوكلة kelimesinin anlamsal alanı, Batılılaşma (تغريب), kapsamlı laikleştirmenin sadece dinin devletten ve bazı gündelik hayat alanlarından ayrılması olmadığını onun her değerin, sabitlerin ve mutlakların metafiziğin şekillerinden sayılası itibariyle dünyadan, doğadan ve önce genel sonra da özel insan hayatından ayrılması işlemi kabul edilmesi sebebiyle laikleştirme (علمنة) kelimeleri ile birbirine karışmaktadır. Çünkü dünya bütünüyle kutsiyeti, özelliği ve maddede mevcûd olan hareket kanunları (pazarlama mekanizmaları, maddi yarar, güç isteği, seks, üretim ilişkileri) olarak adlandırılan dışında bir dönüm noktası (başlangıç noktası/kaynağı) olamayan bir kullanım maddesine dönüşüyor. Daha sonra tüm bu maddelerin herhangi bir amaç için, herhangi bir çekince ya da sıkılma olmadan herhangi bir şekilde görevlendirilmesi mümkün olur.

[88] Abdul-hafîz el-Amrî, Evrâk el-Milâh el-Kadîm, Makâlâtü'l-Mesîrî, Basımı bilinmiyor, Âb- Yemen, ocak 2013, syf 26.

- Maddesel Birlik (الواحدية المادية)

El-Mesîrî bu kavram ile insanın doğadaki yalnızlığını anlatmak ister. Böylece insanın bütünü doğada var olan bir ilkeye geri döndürülür. Daha sonra maddi dünyamız kendisi dışında bir şeye işarette bulunmaz. Ve içerisindeki her türlü ikilik (Yaratıcı/Yaratılan, İnsan/Doğa, İyi/Kötü, Yüksek/Alçak vb.) iptal edilir. Dünya her türlü değerden arındırılır. İnsanın doğa ile eş olduğu tek bir seviyeye indirgenir. Bu da doğa kanunları/fiziksel kanunlar seviyesidir.
Diğer kitaplarında ve ansiklopedilerinde kavram oluşturmada dilsel ve bilimsel yetenekleri gösteren başka örnekler de mevcuttur.

4.6. Metin Sorgulaması

Metin sorgulaması teriminin edebi ortamlarda yaygın ve meşhur olmasına rağmen terimin el-Mesîrî' de yöntemine en yakın olarak gördüğü özel ve samimi bir tasavvuru vardır.

استنطاق kelimesi استطق fiilinden elde edilmiş mastardır ve konuşmasını istedi anlamındadır.[89] النطق kelimesi ise نطق fiilinden elde edilmiş bir mastardır ve konuşmak anlamındadır. المنطق kelam, söz anlamında المنطيق ise beliğ anlamındadır. Sa'leb şiirinde وقد أنطقه الله والنوم ينتزع العصا من ربها ويلوك ثني لسانه المنطيق şeklinde kullanmıştır. واستنطقه ifadesi Allah onu konuşturdu anlamındadır. منطقه ifadesi de her şeyin kelamı, sözü anlamındadır. Allah Teâlâ Neml Suresi 16 ayette "علمنا منطق الطير" şeklinde kullanmıştır. "نطق kelimesi " konuşma" anlamında olduğu gibi harfi olarak ise "harflerin mahreçlerinin açıklığı" anlamındadır. "منطق" ve "نطاق" kelimeleri de aynı fiilden elde edilmiştir. Kelimenin birbiriyle çelişkili iki boyutu görünür:[90] biri nesnel mantık-sınır (حدود– منطق) boyutu, ikincisi öznel nutk-konuşma (نطق – تحدَّث) boyutudur. Açık bir şekilde konuşturdu, söyletti anlamındaki استنطق kelimesinin biri nesnel biri öznel iki boyutu vardır. Eğer Eleştirmen metni konuşturdu(استنطق الناقد النص) dersek aslında Eleştirmen metni anlam ve şekillerini ifşa eder hale getirdi demiş oluruz. Metnin eleştirmen olmadan herhangi bir şey söylemesi mümkün değildir. Ancak bunun tersi de doğrudur ki eleştirmenin de metin olmadan bir şey söylemesi mümkün

[89] İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, Dâru Beyrut, cilt 14, syf 289, نطق maddesi
[90] es-Sekâfetü ve'l-Menhecü Hıvârâtü'l-Mesîrî, Thr: Suzân Harfi, Dâru'l-Fikr, 5.Basım, 2015, syf 156,157.

değildir. Edebi eleştirmen metne dönüş yapmadan istediği bir şeyi söyleyemez. Metin de edebi bir eleştirmen olmadan manalarını ortaya çıkaramaz. استنطق kelimesi özne-nesne gerçek-metin problemini çözer. Kelime öznenin (eleştirmen) nesne ile (metin) buluştuğu bir mekanda meydana gelir. (Tüm bunlar yazarın ve metnin ölümünden bahseden post-modernizmin söylemlerine zıt durmaktadır. Böylece sanki o mutlak varlıkmış gibi eleştirmen ya da görüşlerini metne dayatan Süpermen Nietzsche dışında bir şey kalmaz.)

Konuşturma işlemi el-Mesîrî' de tekrarlayan tarzı ve amelde birliğe sebebiyet veren gizli peş peşe gelen asıl konuyu arayarak sanatsal gerçeklik ile nesnel gerçeklik ve içerik ve biçim arasındaki ikiliğin ötesine geçme denemesidir. Doğrudan mevcut olmadan unsurları arasını birbirine bağlar. Bu analitik algısal model terimi ile ve yakından ilişkilidir. el-Mesîrî okuyucunun herhangi bir metni okuduğunda veya insani ve toplumsal olguları çalışan bir kişinin karşılaştığı bir çok problemin çözümüne dikkat etmiştir.

4.7. Tevhid Mesafesi

Mastar sınai' dir. Dilde وحّـد /يوحّد توحيدا çekimi ile kullanılır. Anlamı herhangi bir şeyi birlemek/teklemektir.[91] Terim olarak ise yaratma, mülkiyet ve ölçü konularında Yaratıcı' yı birlemektir. El-Mesîrî' nin bilişsel bakış açısıyla " Başlangıcın/ilkenin bir olduğuna, dünyanın uyumunun kaynağının, birliğinin, hareketinin, amacının, nihai dönüş noktasının, esas dayanak noktasının, mutlaklığının O'nun - Tanrı' nın dışında bir şeye dönmediğine iman etmektir. O doğanın, tarihin, insanın yaratıcısıdır. Onlara hareket veren, anlamlar bahşeden, amaçlarını artıran O'dur. Bütün bu kesişim noktalarına rağmen Tanrı onlara yani yaratıklarından herhangi birine hulûl etmez veya onlarla birleşmez.

El-Mesîrî Allah Teâlâ' nın Rahim, Müdebbir, Adil ve bu âlemden hem ayrı hem ilişki halinde olduğuna ve âlemi kendi haline bırakmadığına aksine onu gözetlediğine ona

[91] İbn Kayyim El-Cevzî, Medâricu's-Sâlikîn, Thk: Muhammed el-Mutasım billah el-Bağdâdî, 2003, 3.cilt, syf 510.

hedef, gaye ve amaç bağışladığına inanan derin bir tevhidî sistemden hareket etmektedir.

Böyle bir görüşe inanan kimse dünyada adaletin var olduğuna, dünyanın bir anlamı olduğuna, ona kanunların hükmettiğine inanır. Bu inanç dilin tutumuna da yansır. Çünkü böyle bir insan dilin sabit kanunların hükmettiği sistem oluşturan diğer bir şey olduğunu görecektir. Bu yüzden dil vasıtasıyla Allah iletişim kurulabilir. Gösteren ve gösterilen arasında hep ayrık hem de birleşik bir ilişki olduğunu düşünen dil görüşü genellikle Yaratıcı ile Yaratılanın arasını açan bir mesafenin olduğuna inanan Tevhidî (Monoteist/Tek Tanrılı) görüşe dayanır. Ancak gösteren ile gösterilen arasında tam bir karışım ya da tam bir ayrım olduğuna inanan dil görüşü ise Tanrı'nın tamamıyla yaratıklarına hulûl ettiğine inanan ve ikisi arasındaki mesafeyi ortadan kaldıran Yaratıcı ile mahlûku tek bir öze indiren Hulûlcü görüşe dayanır. Aynı şekilde mecazi dil de Tanrı' yı evrenden aynı anda hem ayrık hem bitişik kabul etmesiyle Tevhidi görüşü açıklamaktadır. İkonik ve harfî dil ise Tanrı' nin âlemde cisimleşmesi, ona hulûl etmesi ve âlem ile tekleşmesi inancının ürünüdür.

El-Mesîrî İslami başlangıç noktasının Hıristiyanlık başlangıç noktasın farkı bu alanda derin anlamlı bir anlama sahip olduğunu düşünmektedir.[92] Maddiyatçı felsefe ve bilişsel görecelik düşüncesinin ortaya çıkmasına kadar Batı Medeniyetinde gizli halde bulunan gösteren ve gösterilen problemini açıklamaktadır. Hıristiyanlık ve Yahudilikte başlangıç anının kelimenin/sözün kendisi (Logos'u cisimleştiren) olduğunu görürüz. Kelime bu dünya için ontolojik temeldir. Ancak İslam' da ise başlangıç anı Allah' ın Hz. Âdem' e isimlerin hepsini öğrettiği andır. Dünyanın başlangıç anı ise bilişsel epistemolojik andır. Allah'ın varlığının maddenin yaratılmasından önce olduğu ve Allah'ın onu bildiği fikrini farz eder. Allah Teala' dan öğrendiği bilgi sayesinde Adem insan olmuştur. Yani insan ile Tanrı arasındaki iletişim cisimleşme olmadan tamamlanır. Yani ayette hem ayrılık hem bitişiklik mevcuttur.

[92] Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî, el-Lugatü ve'l-Mecaz beyne't-Tevhîdi ve Vahdeti'l-Vücûd, Dârü'ş-Şürûk, Kahire, 2002, syf 134.

El-Mesîrî' nin mesafe anlayışı imanından hareket eder. " İslami tevhidi düzenin özü Yaratıcı ile Yaratılanlar arasındaki ayrılma ve birleşme ilişkisini vurgulayan mesafe kavramıdır. Allah Teâlâ sübhândır, bir benzeri yoktur. O tam bir ampirik (deneysel) yokluktur, duyular ile idrak edilmesi mümkün değildir. Ancak O aynı zamanda bize kaynaşıp damarlarımızda akmadan ve zorunluluk âleminin bir parçası olmadan şah damarımızdan daha yakındır. Mesafe kavramı ayrılma ve birleşme ilişkisin sağlar böylece gösteren gösterilene kaynaşmaz. Ve gösterilenler/anlamlar iç içe geçmiş ve bol olur. Dil de mükemmel olmasa da insanlar arasındaki iletişim için uygun iç içe geçmiş ve geniş hale gelir. [93]

4.8. İnsani Olguların Bileşiklikliği

el-Mesîrî ilmi çalışmalarda insani sabiteler ve onların değerlerini dikkate almamayı eleştirmiş ve reddetmiştir. Onlar ekonomik bir olguyla çalıştığımızda sadece ekonomik ölçüleri, siyasi bir olguyla çalıştığımızda sadece siyasi ölçüleri kullanmamız gerektiğini zannediyorlar. Bunlar insani referans noktalarının/arka planın/ dönüş noktalarının kurumasına, zayıflamasına sebep oluyor. İnsanlık insanın insan olduğu konusunda ahmaklık ediyor.[94] Bu görüş insani olguları açıklama konusunda tamamen yetersiz bir görüştür. Çünkü o insan ile doğa/madde arasında hiçbir fark görmez. Aksine insanı maddeden ya da doğadan ayrılamayan ve kanunlarına ve zorunluluklarına boyun eğen bir parça olarak görür. Biz ise insani olan ile doğal olan (maddesel/fiziksel) arasında özsel bir farklılık olduğunu düşünüyoruz. İnsani faaliyetlerin parçalanması, bölünmesi ya da her alanın diğer alanlarla ilişkisi olmaksızın dilimlenip ayrılması mümkün değildir.

Saussure' in sembolünü ve Yapısalcılığı eleştirdiği bağlamda son görüşün dilin insan aklına olan önceliğine adandığını vurguluyor. (Bu görüş maddenin insana olan önceliğini kabul etmektedir. Bu da insanı evrenin merkezinden kaldırma ve insanı her şeyin onun için yaratılmış olduğu rolünden uzaklaştırma anlamına gelir ki bu insanlığa düşmanlığın bir şeklidir.)

---

[93] A.g.e syf 134.
[94] A.g.e syf 7.

4.9. Çıkarımlar

- El-Mesîrî Arapça sözlük kültürünü yeniden gözden geçirmeyi idrak etmesine, kurumuş gitmiş gösterilenleri/anlamları aramasına, sözlüklere Batı bilişselliğine bağımlılıktan ve kelimesi kelimesine/harfi tercümeden doğan terimlerin egemen olmasını görmesine ve terimin Batı tarafgirliğinin üstesinden gelmek için gösteren terimini reddetmesine rağmen bu alana uygulamalı katkısı neredeyse oldukça azdır ve çok az örnek vermekle yetinmiştir.
- Araştırmacının gördüğüne göre el-Mesîrî' nin dilsel projesi zikrettiği icraî/uygulama ile ilgili kavramlar çeşitli kitaplarında tekrar edecek derecede ayrıntılar hesabına tümeller ve mutlakla ile bağlantılı olmuştur. Belki bu ölçülerin birleştirmesi hedefine dayanmaktadır.
- el-Mesîrî Modern Lengüistik' in kurucusu olması sebebiyle ve rastgelelik ile ilgili en önemli görüşü sebebiyle tartışmalarını zikretmekle yetinerek De Saussure üzerinde durdu.
- El-Mesîrî sadece insana düşman olan bilimsel verileri zikretmekle yetinmedi aksine onun sunumu bu verilerin kendisinden elde edildiği iman tümelleri ve referans esaslarını içerir. Bu verilerden en önemlisi: Maddi âlemin kendi kendine daimi ve kendini devam ettiren ve içindeki bütün değişimlerin doğa kanunlarına uyduğu bir sistemden yararlanır.
- El-Mesîrî çalışma düzenini bozdu ve projesini açıklamaya en yakın olması sebebiyle mecaz anlamın sadece bir dalı ve türlerinden bir tür iken mecazdan daha geniş olan gösterenin gösterilenden ayrılması konusunda değil mecazın ayrılması konusundan başladı.

5. SONUÇ

Çalışmanın sonunda Dr. Abdu'l-Vehhâb el-Mesîrî için şunları söyleyebiliriz:

- Edebiyat alanında profesör olduğu uzmanlık alanından hareket etmiştir. Fakat Dil projesinin şekillendirilmesinde uygulamaların hepsine uymamış olsa bile Batı düşüncesi, eleştiri ilimleri özellikle de kültürel ve bilişsel eleştiri, Kelam ilmi, Bilişsel psikoloji, felsefe ve sosyoloji alanlarındaki ansiklopedik bilgilerinden yararlanmıştır.
- Onun temel fikri dilin mecazları ile Yaratıcı-Yaratan, İnsan-Kardeşi olan diğer insan arasındaki algısal mesafeyi ayıran anlamları vasıtasıyla ne istersek onu, medeniyetlerin, felsefelerin, gayb ve şehadet âlemi hakkında düşüncelerin ürettiklerini açıkladığıdır. Dil aynı zamanda aşkın İlahi varlığa ve maddi âleme gönderilen bileşik insani varlığa işaret eder. Mecaz fikrinin zayıflığı gösteren-gösterilen arasındaki mesafenin yokluğuna ya da Vahdet-i Vücûd ya da Hulûlcülükte olduğu gibi kaynaşma yoluyla varlığına işaret eder. El-Mesîrî' nin bu temel fikri o bulunmadığı takdirde insanın çevresini anlamlandırmayacağı açıklamanın anahtarı ve algılama vesilesi mesabesindedir. Mecaz aynı zamanda tarafgirliğin iletilmesi ve gizli bir şekilde dayatılması için de kullanılır.
- El-Mesîrî' nin metodunun aracı yaptığı açıklayıcı algısal modeli gelenekten doğar ve tarihi inkâr etmez. Hatta kelamcıların dili kullanarak dini savunma çabalarına kadar uzanır.
- El-Mesîrî onu bu dünyanın en büyük gayesi ve en önemlisi sayarak insandan hareket etmektedir. Dilin insan aklına önceliğini kabul etmektedir. İnsanın dünyanın merkezinden kaldırılması fikrini tanımamaktadır. Aynı zamanda irşadî (rehber olan) bir plan ya da gerçekler, tutumlar, olaylar ve veriler vasıtasıyla anlaşılan açıklayıcı bir vizyon olmadan dünyanın anlaşılmasının imkânsız olduğunu düşünür. Bu yüzden onun modeli olgular, meseleler ve sorunlar için bütüncül ve açık bir görüşe sahipti.
- Projesinin kavramsal sisteminin biçimi birikimsel şekil ile değil üretici biçim, vizyon olarak kapsamlı oluşu ve metnin sosyal, kültürel ve

psikolojik bağlamlar ile ilişkilerinde herhangi bir yönünü ihmal etmeden tamamlayıcı bir görüşe sahip oluşu ile karakterize olmaktadır. Aynı zamanda bir metin için var olabilecek problemler konusundaki açıklığı ile ayırt edilir ki el-Mesîrî buna Metnin sorgulanması/konuşturulması (استنطاق النص)adını vermiştir.

KAYNAKLAR

Matlûb, A. , *Tehzîbu'l-Îdâh ve Mu'cemu'l-İstilâhâti'l-Belâğiyye*, el-Mecma' El-Irâkî, 3.cilt, 1983-1987

de Saussure, F., *Muhâdarâtü fî İlmi'l-Lugatü'l-Âm* , Trc: Abdu'l-Kâdir Kanîtî, İfrikyâ eş-Şark, Fas, 2.Basım, 1996.

el-Amrî, A., *Evrâkü'l-Melâhi'l-Kadîm Mekâlâtü'l-Mesîrî*, Özel Basım, Yemen, Ocak 2013.

El-Mesîrî, A., *El-Hulûliyye ve Vahdetü'l-vücûd*, Eş-Şebeketü'l-Arabiyye li'l-Ebhâs ve'n-Neşr, 2017.

----------, *ed-Difâ' ani'l-İnsan, Dârü'ş-Şürûk*, Kahire, 2003.

----------, *Mevsûati'l-Yehûd ve'l-Yehûdiyye ve's-Sayhûniyye*, , Dârü'ş-Şürûk, Mısır, 2008.

----------, *Rihletî el-Fikriyye fi'l-Büzûr ve's-Simâr- Sîre Ğayri Zâtiyye Ğayr Mevdûiyye*, el-Hey'etü'l-Âmme li-Kusûri's-Sekâfeti, 2000, İsdârât Hâssa serisi kapsamında

el-Mesîdî, A., *el-Lisâniyyatü ve Esasihâ'l-Ma'rîfiyye*, el-Mutabbâ' el-Arabiyye, Tunus, 1.Basım, 1986.

el-Cürcânî, A., *Delâilü'l-İ'câz* , Thk: Muhammed Şâkir Ebû Fehr, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire, Tarihsiz .

Merzûk, A., *en-Nemûzec el-Ma'rîfî ve'n-Nemûzec el- Ma'rîfî el-Ğarbî İnde'l-Mesîrî: el-Mefhûm ve'l-Meâlim ve't-Tecelliyât*, Varakatün Bahsiyyetün Mukaddime İlâ : Nedvetü'r-Rü'ye ve'l-Menhec fî A'mâli'l-Müfekkir Abdi'l- Vehhâb el-Mesîrî, Kahire Üniversitesi, İktisat Fakültesi , Medeniyetler Diyaloğu Programı, 2004.

el-Mes'ar, Â. M., *el-Menkûl ve'l-Ma'kûl fi't-Tefsîri'l-Kebîr li-Fahri'd-Dîn er-Râzî*, Merkezü'l-Melik Faysal li'l-Buhûsi ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye ,Riyad, 1.Basım.

Rahme, B., ed-Dâl ve'l-Medlûl İnde'l-Mesîrî min Nakdi'l-Makûlât ilâ Nakdı'l-Ensâki'l-Ma'rîfiyye, *Mecelletü'l-İşâ'*, 7.Sayı, Kasım 2015.

es-Suyûtî, C., *El-Müzhir*, Thk: Muhammed Ahmed Câdi'l-Mulâ ve Arkadaşı, Dârû't-Türâsi'l-Arabî, Kahire, 3.Basım.

Hamdâvî, C., *Nazartiyyâtü'l-Nakdi'l-Edebî fî Merhaleti mâ ba'de'l-Hadâse*, Şebeketü'l-Elûke, 2019.

Atıyye, A. A., *Jacques Derrida ve't-Tefkîk* , Dâru'l-Fârâbî, Lübnan-Beyrut, 2010.

Es-Sâmirâî, M. S., *el-Mecâz fi'l-Belâğati'l-Arabiyye fimâ Ba'dehu*, Dâru'd-Da'veti, Hama-Suriye

bin Fâris, A., *es-Sâhibî fî Fikhu'l-Luga ve Sünenü'l-Arabi fî Kelâmihâ*, Talîk Yapan Dipnot Ekleyen: Ahmed Hasen Besec, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.

el-Kartâcânnî, E., *Menhâcü'l-Büleğâ ve Sirâcü'l-Üdebâ* , Thk: Muhammed Habîb el-Havâce, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1986.

el-Câhız, A., *El-Hayevân*, Thk: Abdu's-Selâm Hârûn, Dârü'l-Cebel, Beyrut, 1996.

el-Feyrûz Ebâdî, A. , *el-Kâmûs el-Muhît*, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 3.Basım

Behî, İ., *el-Luga ve'l-Mecâz beyne't-Tevhîd ve Vehdeti'l-Vücûd Risâle Mesîrîyye li'l-Avdeti İlâ'z-Zât*, , Dımne Kitâb fî Âlim el-Mesîrî , Dâru'ş-Şürûk el-Mısriyye

Baffo, M., Serfatti, G., en-Nazariyyâtü'l-Lisâniyyâtü'l-Kübrâ, Trc: Muhammed er-Râdî , Lübnan, el-Münazzametü'l-Arabiyye li't-Terceme, 2012.

eş-Şarkânî, E. M., *İlmu'n-Nefs el-Ma'rîfî el-Muâsır*, Mektebetü'l-Encelû, 2.BAsım, 2003.

Cassirer, E., *el-Luga ve'l-Üstûre* , Trc: said el-Ğânmî, Dâru'n-Neşr: Heyetü Ebu Dabî li't-Türâs ve's-Sekâfe, Birleşik Arap Emirlikleri, 2009.

el-Cürcânî, eş-Şerîf, *et-Tâ'rîfât*, Mektebetü Lübnân, Beyrût, 1990.

de Saussure, F., *Usûlü'l-Lisâniyyâti'l-Hâdise*, Trc: İzzü'd-Dîn İsmâîl , el-Mektebetü'l-Akâdemiyye, Kahire, 2000.

De Saussure, F., *İlmu'l-Luga el-Âmme* , Trc: Yûîl Yûsuf Azîz, Silsiletü Kitâb Âfâk Arabiyye, 3. Basım, Bağdad, 1985

Lakoff, G. ve Johnson, M., *el-İstiârâtü'l-leti nehyâ bihâ*,(Metaphores We Live By) Trc: Abdu'l-Mecîd Cuhfe, Dâru Tubkâl li'n-Neşr, Kasablanka, 2.Basım, 2009.

Lauren, G., *el-Untûlûcyâ ve'l-Hüviyye es-Sakâfiyye: el-Hadâse ve Hudûri'l-Âlem*, Trc: Feryâl Hasen Halîfe, Mektebetü Mebdûlî, 2013.

El-Cihâd, H. M., Dirâsetü Ayni'l-Hur : el-Alâka beyne'd-Dâl ve'l-Medlûl ve Vahşiyyetü'l-Nemûzeci'l-Ma'rîfî Ğarbî " Dirâsetün fî'l-Meşrû'l-Lugavî li'Abdi'l-Vehhâb el-Mesîrî, *Evrâk Felsefiyye Dergisi* 19.sayı , 2008

el-Buhensânî, H., *et-Tevlîd ed-Dilâlî*, Mektebetü Zehrâü'ş-Şark , Kahire, 2003.

Kant, I., *Nakdu Meleketü'l-Hikem*, Trc: Ğânim Hanâ , Merkez Dirâsâti'l-Vahdeti'l-Arabiyye, Beyrut, 1.Basım, Eylül 2006.

İbn Kayyım el-Cevzî, *Medârizü's-Sâlikîn*, Thk: el-Mu2tasım bi'llah el-Bağdâdî, 2003.

Ahmed, İ., *Untûlûcyâ el-Luga İnde Martin Heidegger*, ed-Dâru'l-Arabiyye li'l-Ulûm Nâşirûne, Cezair, 2008.

Elbeb, İ. M., Melâmihu'-Tevlîd fî't-Türâsi'Lugavî , *Mecelletü Câmiatü Tişrîn li'-Dirâsâti ve'l-Buhûsi'l-İlmiyye*, Silsiletü'l-Edâb ve'l-Ulûmi'l-İnsâniyye, Mecelled 27, 2005.

Muammer, K., *İşkâliyyetü'l-Ûntûlûcyâ ve'l-Kıymetü fî'l-Felsefeti'l-Ğarbiyye*, Yüksek Lisans Tezi, Vâhrân Üniversitesi, Beşeri ve Sosyal bilimler Fakültesi

Hadîr, M. H., *en-Nakd el-Ma'rîfî li'n-Nass el-Edebî,* el-Meketebetü'l-Vataniyye, İrbid-Ürdün, 1.Basım, 2018.

Makvillan, M., *Paul De Man* , Trc: Muhammed Bühensî , El-Merkez El-Kavmî li't-Terceme, Kahire,1.Basım, 2016.

el-Avâdî, M. K., *el-Bahsü'd-Delâlî İnde İbni Sînâ Dirâsetün Üslûbiyyetün fî Dav'i'l-Lisâniyyât*, Müessesetü'l-Belâğ , 1.Basım, Beyrut, 2003

İbn Manzûr, M., *Lisânu'l-Arab*, Dâru Beyrût, 8 cilt.

Barthes, R., *en-Nakd ve'l-Hakîka* , Trc: İbrâhîm el-Hatîb, Rabat, eş-Şeriketü'l-Mağribiyye li'n-Nâşiriyini'l-Müttehidiyn, 1985.

İsmâîl, S., *Felsefetu'l-Luga*, Dâru'l-Mısriyye Lübnâniyye, Kahire, 2017, 1.Basım

Harfî, S., *es-Sekâfe ve'l-Menhec… Hıvârâti'l-Mesîrî* , Dâru'l-Fikr, Dımaşk, 5.Basım, 2015

Hooks, T., *el-Binyeviyye ve İlmu'l-İşâra*, Trc: Mecîd el-Mâşita, Dâru'ş-Şuûni's-Sekâfiyyeti'l-Âmme, Bağdad, 1996.

Ebû'l-Bekâ el-Hüseynî El-Kûfî, *el-Külliyyât*, thk: Adnân Dervîş, Muhammed el-Mısrî, Müessetü'r-Risâle, Beyrut, 1998.

Ammâr, O., *el-Mecâzâtü'l-İdrâkiyye ve Devruhâ fî tahlîli'l-hitâbeti ve Nakdihâ fî Meşrû li'Abdi'l-Vehhâb el-Mesîrî,* el-Merkezi'l-Câmiî Ahmed Zebâne , Ğalîzân, Cezayir

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Masoud Hamed Aly ABDRABOU

Doğum Yeri ve Yılı : Mısır -1971

Medeni Hali :Evli

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta :masoodetr@gamil.com

Eğitim Durumu

Lisans :Kahire Üniversitesi

Yüksek Lisans :Kastamonu Üniversitesi